

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Aristotelous ēthikōn nikomacheiōn biblia deka

Aristoteles

Basileae [Basel], 1556

LIBER I

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕ
λους ἠθικῶν νικομα-
χείων

BIBΛΙΟΝ α.



ΑΣΑ

τέχνη
καὶ πᾶ-
σα μέ-
θοδος,

ὁμοίως ἢ πρᾶξις τε καὶ
προαίρεσις, ἀγαθὸν τινὸς
ἐφίεσθαι δυνεῖ. διὸ κα-
λῶς ἀπεφύεοντο τὰ-
γαθόν, οὗ πάντα ἐφίε-
ται. Διαφορὰ δέ τις
φαίνεται τῶν τελῶν.
τὰ μὲν γὰρ εἰσι ἐν ὄρ-
γειν, τὰ δὲ πᾶρ αὐτάς
ὄργανα τινά. ὧν δ' εἰσὶ τέ-
λη τινά παρὰ τὰς πρᾶ-
ξεις, ἐν τούτοις βελτίω
πέφυκε τῶν ἐν ὄργειν
τὰ ὄργανα. πολλῶν ἢ πρᾶ-
ξεων ὁσῶν, καὶ τεχνῶν,
καὶ ἐπιστημῶν, πολλὰ
γίνεται καὶ τὰ τέλη.

ιατρει-

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus

LIBER I.



MNIS

ars, &
omnis
doctri-
na, itē-

que actio, & propositū,
bonū aliquod expetere
uidetur. Itaq; probè bo-
nū definierūt id qd' ex-
petunt omnia. Finiū autē
discrimē aliquod appa-
ret. Partim enim opera-
tiones, partim præter
eas opera quædam sunt.
Ac quorū præter actio-
nes, alij præterea fi-
nes sunt, in ijs sunt ope-
ra operationibus melio-
ra. Et quoniam actio-
nes & artes ac scien-
tiæ multæ sunt, complu-
res etiam fines existunt.

a

nam

nam et medicinae, ual-
tudo finis est: artis ædifi-
candarum nauium, na-
uis: militaris disciplinae,
uictoria: rei familiaris,
diuitiæ: quæque artes
eius generis uni alicui fa-
cultati subiectæ sunt, ue-
luti equestri ea quæ fræ-
nos conficit, ceteræque o-
mnes equorum instru-
menta tractantes: ut hæc
ipsa et omnia officia bel-
lica, rei militari: itemque
aliæ alij: in ijs omnibus
fines architectonicarum
magis expetendi sunt,
quàm omnium sub eas
subiectarum: quippe cum
horum causa etiam illi
expetantur. Nihil aut
interest, utrum opera-
tiones ipsæ sint actionum
fines, an præter eas al-
liud quippiam, ut in sci-
entijs, quas commemora-
uimus.

ἡ ἀρχὴ τοῦ μὲν γὰρ, ὑγίαι-
ναυπηγικῆς δὲ, πλοῖου·
στρατηγικῆς δὲ, νίκης·
οἰκονομικῆς δὲ, πλε-
τος· ὅσαι δ' εἰσὶ τῶν τοι-
ῶν ὑπὸ μίαν τινὰ ἀ-
ρετὴν, καθάπερ ὑπὸ
τὴν ἵππικὴν χαλινο-
ποιητικὴν, καὶ ὅσαι ἄλ-
λαι τῶν ἵππικῶν ὀργάν-
ων εἰσὶν. αὐτὴ δὲ καὶ
πᾶσα πολεμικὴ πρᾶξις
ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν.
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
ἄλλαι ὑφ' ἐτέρων· ἐν ἁ-
πάσαις δὲ τὰ τῶν ἀρ-
χιτεκτονικῶν τέλη, πᾶν
τῶν ἐν αἰρετώτερον
τῶν ὑφ' αὐτά· τέτιον
γὰρ χάριν ἡγεῖναι διώ-
κεται. διαφέρει δ' ἡ-
δὲ τὰς ἐν ὀργείας αὐ-
τὰς εἶναι τὰ τέλη τῶν
πράξεων, ἢ παρὰ ταύ-
τας ἄλλό τι, καθάπερ
ἐπὶ τῶν λεχθεῖσων ἐπι-
σημῶν.

At-

Ei δὲ

Εἰ δὴ τι τέλος ἐστὶ
 τῶν πρακτικῶν, ὃ δὲ αὐτὸ
 βυλόμεθα, τὰ ἄλλα δὲ
 διὰ τῆς τοῦ, καὶ μὴ πάν-
 τα δὲ ἐτόρον αἰσόμε-
 θα· προέσι γὰρ οὕτω
 γ' εἰς ἀπειρον, ὥστ' εἶ-
 ναι ἡνελὺν καὶ ματαίαν
 τὴν ὀρεξιν· διὸ λον ὥς
 τοῦτ' αὖ εἴη τὰ γὰθον,
 καὶ τὸ ἀρίστον· ἀρ' οὐ
 καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶ-
 σις αὐτοῦ μεγαλύτερον ἐ-
 χει ῥοπλὺ; καὶ καθά-
 πόρ τοξόται, σιοπόρ
 ἔχοντες κᾶλλον αὐτὴν
 χάνοιμον τοῦ δέοντος·
 εἰ δ' οὕτω, πείρατέον
 τύπων γε περιλαβεῖν αὐ-
 τὸ τί ποτέ ἐστι, καὶ τί-
 νος τῶν ἐπιστημῶν ἢ δι-
 νάμεων· δόξειε δ' αὖ
 τῆς θεωρητικῆς καὶ μά-
 λιστα ἀρχιτεκτονικῆς.
 τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πολι-
 τικὴ φαίνεται· τίνες
 γὰρ εἶναι χεῶν τῶν ἐ-
 πιστη-

Atqui si quod est re-
 rum agēdarum ultimū,
 quod & propter se ex-
 petimus, & propter i-
 psum cetera: nec omnia
 propter aliud sequimur
 (sic enim res progres-
 dit in infinitū, ut inan-
 uanusq; noster appetitus
 sit futurus) perspicuū est
 esse id bonū ac optimū.
 Cuius cognitio ad uitā
 ne degendā momentum
 magnū habet? atq; tanq̃
 sagittarij, signū intuen-
 tes, facilius quod oportet
 assequemur? Quod si ita
 est, danda opera ut ad i-
 brems ipsum, & quid
 tandē sit, & cuius sit sci-
 entiae uel facultatis. Igi-
 tur eius quā praecipuam
 & maximē architecto-
 nicam esse constat, qua-
 lis ciuilis scientia uide-
 tur esse. Nam & quas
 in Republica scienti-

as esse oporteat, & quas quisq; discere debeat, et quatenus, ipsa describit. Atq; etiā facultates honoratissimas, ut militarem, œconomicam, rhetoricē, huic subiectas cerimus. Quod si hæc reliquas scientias quarū opus est in agendo, ad usum suum adhibet, præscribitq; quid faciendū fugiendūq; sit, eius fine reliquarum fines continebuntur: ut id hominis bonum esse uideatur. Etenim si est idem bonū uniuscuiusq; & ciuitatis: at maius ac perfectius quod ciuitatis est tum capescendo, tum tuendo uidetur. Præclare enim se res habeat, si unius solius: at uerò si generis & ciuitatis, pulchrius & diuinius. Atque hæc quidem doctrina

πιστημῶν ἐν ταῖς πόλε-
σι καὶ ποίᾳς ἐνάστοις
μανθάνειν, καὶ μέχρι τί-
νος, αὕτη διατάσσει. ὁ-
ρῶμεν δὲ καὶ τὰς ἐντι-
μοτάτας τῶν διωάμε-
ων ὑπὸ ταύτῃ ἕσας.
οἶον στρατηγικὴν, οἰκο-
μικὴν, ῥητορικὴν. ἡρω-
ικῆς δὲ ταύτης ταῖς
λοιπαῖς πραγματικαῖς τῶν
ἐπιστημῶν, ἐτι δὲ νομο-
θεσίσης τί δεῖ πράττειν,
καὶ τίνων ἀπέχεσθαι,
τὸ ταύτης τέλος περὶ
χοι ἀνὰ τὰ τῶν ἄλλων.
ὥς τε τὸν ἀνὴρ ταν-
θρώπινον ἀγαθόν. εἰ
γὰρ καὶ ταυτόν ἐστιν ἐ-
νὶ καὶ πόλει, μέγαν γε
καὶ τελειότερον τὸ τῆς
πόλεως φαίνεται καὶ
λαβεῖν καὶ σώζειν. ἀγα-
πητόν μὲν γὰρ καὶ ἐ-
νὶ μόνῳ. ἀλλήλων δὲ καὶ
θειότερον, ἔθνεα καὶ πό-
λεσιν. ἢ μὲν οὖν μέθο-
δος

δος τῶν τῶν ἐφίεται, πο-
λιτικὴ τις ὄσα.

Λέγοιτο δ' αὖ ἰνα-
νῶς, εἰ κατὰ τὴν ὑπο-
κειμένην ὑλὴν διασα-
φηθείη. τὸ γὰρ ἀπειρες
ἔχουσιν οὐκ ἀπασιν τοῖς
λόγοις ἐπιζητητέον, ὥς
πρὸς οὐδέ ἐν τοῖς διημι-
κρυσμένοις. τὰ δὲ κα-
λὰ καὶ τὰ δίκαια, πε-
ρὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σπο-
πεῖται, τοσαύτην ἔχει
διαφορὰν καὶ πλάτην,
ὥστε διονεῖν νόμῳ μό-
νον εἶναι, φύσει δὲ μή.
τοιαύτην δὲ τινα πλά-
την ἔχει καὶ τὰ γὰρ καλὰ,
διὰ τὸ πολλοῖς συμβαί-
νειν βλάβας ἀπ' αὐ-
τῶν. ἥδη γὰρ τινες
ἀπώλουντο διὰ πλῆστον,
ἑτόροισι δὲ δι' ἀνδρείαν.
ἀγαπητὸν οὖν, περὶ τοῖς
ἑστέον καὶ ἐν τοῖς τῶν
λέγοντας, παχυλῶς καὶ
τύπῳ τὰ λεγόμενα ἐνδέ-
χονται.

Strima quæ civilis est, ex-
petit.

Ac satis habebit ora-
tio, si pro re proposita
explanabitur. Nō enim
in omnibus orationibus
subtilitas similiter requi-
renda est, ut nec in ijs
quæ arte fabricantur.

At in rebus honestis ac
iustis, in quibus civilis sci-
entia uersatur, tāta in-
est discrepantia, tantus
error, ut lege solum, non
natura constitutæ uide-
antur. Eiusmodiq; et-
iam in bonis error hæ-
ret, propterea quòd mul-
ti ex ijs detrimenta con-
sequantur. Iam enim
alijs diuitiæ, alijs for-
titudo exitium attulit.

Ergo satis erit, eos qui
de his rebus ἢ ex his
uerba faciunt, pingui-
minerua, ἢ rudius,
quid uerum sit demon-
strare:

strare: & qui de rebus
quæ plerunque eueni-
unt, ex his quæ disse-
runt, tales efficere con-
clusiones. Eodemque
modo accipi probari-
que debent singula quæ
dicuntur. Est enim e-
ruditi, subtilitatem re-
quirere in omni gene-
re eatenus, quoad rei
natura patiatur. per-
inde enim est, mathe-
maticum suadentem pro-
bare; ac ab Oratore
necessariâ rationem re-
quirere. Atqui quæ
quisque nouit, ex ijs ue-
rè iudicat, eorumque
æquus est aestimator.
Ergo de singulis, qui
peritus est, uerè iudica-
bit. omnino uerò, qui o-
mni in re eruditus est.

**Quocirca civilis scien-
tie non est iuuenis ido-
neus auditor.** Est enim

νηυδαί. καὶ περὶ τῶν
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν, καὶ ἐν
τοιαύτῳ λέγοντας, τοι
αὔτα καὶ συμποράνε-
σαι. τὸν αὐτὸν ἢ τρό-
πον καὶ ἀποδέχεσθαι
χρῆμα ἑνασφορῶν λεγο-
μένων. πεπαιδυσμέ-
νος γὰρ ἐστὶν ἐπὶ τοσού-
τοις ἀπειρῆς ἐπιζητῶν
καθ' ἑνασφορῶν γένος, ἐφ'
ὅσων ἢ τῶν πραγμάτων
φύσις ἐπιδέχεται. πα-
ραπλάσιον γὰρ φαίνε-
ται, μαθηματικῶς τε πε-
θανολογῶντος ἀποδέχε-
σθαι, καὶ ῥητορικῶν ἀ-
ποδείξεις ἀπαιτῶν. ἑ-
ναστος δὲ ἑρμηνεύει καλῶς
ἀγινώσκει, καὶ τῶν
ἐστὶν ἀγαθὸς ἡριτὴς.
καθ' ἑνασφορῶν ἄρα ὁ πε-
παιδυσμένος. ἀπλῶς
δὲ, ὁ περὶ πάντων πεπαι-
δυσμένος. διὸ τῆς πο-
λιτικῆς ἐν ἐστὶν οἰκείος
ἀνδραγαθῆς ὁ νέος. ἀπει-

ῥός γὰρ τῶν ἡμετέρων λόγων. οἱ λόγοι
 δὲ ἐν τούτοις καὶ περὶ
 τούτων. ἔτι ἢ τοῖς πάθε
 σιν ἀπολασθητὶς ὢν,
 ματαίως ἀνίσσεται καὶ
 ἀνωφελῶς. ἐπειδὴ τὸ
 τέλος ἐστὶν ἡ γνώσις, ἀλ
 λά πρῶξις. Διαφύκει δ'
 ἡθὺς νέος τὸν ἡλικίαν,
 ἢ τὸ ἥθος νεαρός. ἡ γὰρ
 παρὰ τὸν χρόνον ἡ ἐλ
 λειψις, ἀλλὰ διὰ τὸ ἡμε
 τὰ πάθος ἢ ὡς, καὶ διώ
 νει ἐκαστα. τοῖς γὰρ τοι
 ῖς τοῖς ἀνόνητος ἡ γνώ
 σις γίνεται, ἡ ἀπάθεια
 τοῖς ἀνιστάται. τοῖς δὲ
 ἡμετέρων λόγων τὰς ὁρμὰς
 ποιεῖ μόνους καὶ πράττε
 σι, πολλοὺς ἀφελὲς ἀν' εἶη
 τὸ περὶ τούτων εἶδέναι.
 καὶ περὶ μὲν ἀνιστάται,
 καὶ πῶς ἀποδιδόντες,
 καὶ τί προτιθέμεθα, πε
 ρὶ μιᾶς τοσαύ
 τα.

λέγω

expers actionū uitæ. his
 aut de rebus, & ex ijs
 sermo est. iam uerò cū li
 bidines animi sequatur,
 frustra & inutiliter au
 diet: quandoquidē finis
 huius non in cognitio
 ne, sed in actione consi
 stit. Qui iuuenis sit æta
 te, an ne moribus iuueni
 lis, nihil interest. nō est
 enim uitii in tēpore, sed
 q̄ ex animi libidine ui
 uat. et singula persequa
 tur. talib. enim, quemad
 modū impotentibus, in
 utilis est hæc cognitio.

At uerò qui cum ratio
 ne appetunt, aguntq̄, ij
 magnum fructum ex i
 storum cognitione con
 sequentur. Ac de audito
 re quidem, quoq̄ singu
 la sint acceptanda mo
 do, & quid nobis pro
 ponamus, hæc præ
 fata sint.

4 4

Nunc

4 Nunc repetito principio, quoniam omnis cognitio, & institutum, bonum quoddam appetit, statuamus quid sit quod à civili ratione dicimus expeti, & quod sit rerum agendarum summum bonum. Constitit quidem ferè inter plurimos de nomine. Beatitudinem enim & uulgus & politiores uocant: bene etià uiuere & bene agere, idem quod beatum esse existimant. Quæ autem sit beatitudo, inter se dissentiant. nec uerò uulgus & sapientes similiter exprimunt. Alij enim aliquod euidentium & manifestorum, ut uoluptatem, aut diuitias, aut gloriam: alij aliud: plerunque etiam idem aliud atque aliud. Cum enim ægrotat, ualetudinem

λέγωμεν δὲ ἀνάλαβόντες, ἐπειδὴν πᾶσα γνῶσις καὶ προαίρεσις ἀγαθὸς τινὸς ὁρέγεται, τί ἐστὶν οὗ λέγομεν τὸ πολὺ μὲν ἐφίεσθαι, καὶ τί τὸ πάντων ἀειρότατον τῶν πραγμάτων ἀγαθῶν. ὀνόματι μὲν οὖν χεῖρον ὑπὸ τῶν πλείστων ὁμολογεῖται. τὸ γὰρ σὺν δαίμονιαν καὶ οἱ πολλοὶ, καὶ οἱ χαρίεντες λέγουσι. τὸ δὲ σὺν βίῳ καὶ τὸ σὺν πράττειν ταῦτον ὑπολαμβάνουσι τῷ σὺν δαίμονειν. περὶ δὲ τῆς σὺν δαίμονιας τίς ἐστὶν, ἀμφισβητοῦσι· καὶ ἕχοντοίως οἱ πολλοὶ τοῖς σοφοῖς ἀποδιδόασιν. οἱ μὲν γὰρ, τῶν ἐναργῶν τι καὶ φανερῶν, οἷον ἡδονὴν, ἢ πλεῖστον, ἢ τιμὴν. ἄλλοι δὲ ἄλλο. πολλὰ γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἔτερος νοσήσας μὲν γὰρ, ὑγίαν

γίειαν πονόμενος ἢ, πλὴ-
 τορ' σιμειδότες ἢ, ἐαν-
 τοῖς ἀγνοίαν, τὰς μέγα-
 τι καὶ ὑπὲρ αὐτὰς λέ-
 γοντας θαυμάζουσι. ἐ-
 νιοὶ δὲ ὦντο παρὰ τὰ
 πολλὰ ταῦτα ἀγαθὰ,
 ἄλλό τι καὶ αὐτὸ εἶναι,
 ὃ καὶ τοῖςδε πᾶσι αἰ-
 τιόρ ἐστι τῶ εἶναι ἀγα-
 θά. ἀπάσας μὲν οὖν ἐξε-
 τάξουσιν τὰς δόξας, μα-
 ταίόττορον ἴσως ἐστίν. ἱ-
 κανόν ἢ τὰς μάλιστ' ἐ-
 πιπολαζέσας, ἢ δονού-
 σας ἔχειν τινὰ λόγον.
 μὴ λανθανέτω δ' ἡμᾶς,
 ὅτι διαφόρως οἱ ἀπὸ
 τῶν ἀρχῶν λόγοι, καὶ
 οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχάς. σὺ γὰρ
 καὶ Πλάτωνα ἠπόρει τῶ
 το καὶ ἐξήτει, πόττορον
 ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ἢ ἐπὶ
 τὰς ἀρχάς ἐστίν ἢ ὁ δόξ.
 ὡσὺρ οὐ τῷ σταδίῳ ἀ-
 πὸ τῶν ἀθλοθετῶν ἐπὶ
 τὸ πόδας, ἢ ἀν' ἀπάλιν.

αἰρ

dinem ponit: cū pauper
 est, diuitias: q̄ aūt sibi cō-
 scij sunt suæ ignoriatiōis,
 eos admirātur q̄ magnū
 aliquid, et qd' corū vires
 superet, dicūt. quidā ue-
 rò præter hæc cōplura
 bona, aliud quoddā esse
 per se, qd' causa sit cur
 hæc bona sint omnia. Et
 omnes quidē exquirere
 sentētias, fortē superua-
 caneū sit: satis fuerit eas
 exqrere potissimū quæ
 eminēt, quæq; aliqua ra-
 tione niti uideātur. Hoc
 aūt nos ne lateat, inter-
 esse inter ratiōes à prin-
 cipijs proficiscentes, &
 eas quæ ad principia se-
 runt. Rectē enim hoc
 quoq; quærebat Plato,
 utrū à principijs, an ad
 principia prodeundū es-
 set: uelut in curriculo, à
 præmia proponemibus
 ad calcem, an contrā.

Inchoandum est enim à reb. nobis notis, quarum duo genera sunt: aliæ enim nobis, omnino aliæ.

Ac à nobis quidē fortē cognitis exordiedū est. Quocirca de honestis et iustis, & uno nomine ciuilib. quod satis sit auditurus, is sit oportet benemorib institutus. Principiū enim est rē esse. qđ si sit, satis pspiciū, quā obrē sit, nihil opus erit. Homo autem huiusmodi aut iam tenet principia, aut facile percipiat. Cui autem horum neutrum inest, audiat Hesiodi carmina:

Optimus est, sese qui nouit cuncta magistro:
Spectans quæ pōst, quæ semper prodesse ualebunt:

Ille etiā bonus est, audit qui recta monentē.

ἀρπντέου μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν γνωρίμων· ταῦτα ἢ διττῶς. τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν, τὰ ἢ ἀπλῶς. ἴσως οὖν ἡμῖν γε ἀρπντέου ἀπὸ τῶν ἡμῖν γνωρίμων. Διὸ δὲ τοῖς ἐθεσίμ ἤχθαι λιανῶς τὸν περὶ λιανῶν καὶ διανείων, καὶ ὅλως τῶν πολιτικῶν ἀπεσόμενον ἰανῶς. ἀρπν γὰρ τὸ ὅτι· καὶ εἰ τῷτο φαίνοιτο ἀρπνούσῃ τως, ὅθεν προσδεήσει τῷ διότι· ὃ δὲ τοιῷτος ἢ ἔχει, ἢ λάβοι αὐτὸ ἀρπν χᾶς ῥαδίως· ὃ δὲ μὴ δέτορρον ὑπαρχει τούτων, ἀπεσάτω τῶν Ησιόδου.

Οὗτος μὲν πανάρετος, ὃ αὐτὸς πάντα νοήσας, Φρασεάμενος τὰ ἡ ἐπατα καὶ ἐς τέλος ἡσιν ἀμένω.

Εὐδλὸς δὲ αὖ λιανέινος ὃς σὺ εἰπόνῃ τίθηται.

Ὅς δέ τις μήτ' αὐτὸς νο
 ἔη, μήτ' ἄλλος ἀνδρῶν
 ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ'
 αὐτ' ἀχρεῖος ἀνὴρ.

Ἡμεῖς ἣ λέγωμεν ὅ=
 θεν παρεξέβημεν. τὸ
 γὰρ ἀγαθὸν καὶ τὸ πῶν
 δαιμονίαν ἐν ἀλόγως
 εἰσάγειν ἐν τῶν βίῳ
 ὑπολαμβάνειν. οἱ μὲν
 πολλοὶ καὶ φορτικώτα=
 τοι, τὸν ἡδονεύ. διὸ
 καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι
 τὸν ἀπολαυστικόν. Τρεῖς
 γὰρ εἰσι μάλιστα οἱ προέ=
 χοντες, ὃ, τε νῦν εἰρη=
 μόνος, καὶ ὁ πολιτικός,
 καὶ τρίτος ὁ θεωρητι=
 κός. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ
 πάντεσσι ἀνδραποδιώ=
 δεις φαίνονται, βοση
 μάτῳ βίον προαιρέμε=
 νοι. τυγχάνουσι δὲ λό=
 γος, διὰ τὸ πολλὰς τῶν
 ἐν ταῖς ἐξουσίαις ὁμοιο=
 παθεῖν Σαρδαναπάλῳ:
 οἱ ἣ χαρίεντες καὶ πρᾶ=
 ὦνται.

At cui cōsiliū defit, nō
 uultq; monendo
 Auscultare alij, demum
 uir inutilis est is.

Nos aūt cō sermonis
 ũde sumus egressi, reuer=
 tamur. Bonū enim et bea=
 titudinē nō sine ratione
 ex uiuēdi generib. uiden=
 tur cōijcere: uulgus qui=
 dem et homines ineptissi=
 mi, uoluptatē: ideo uitā
 maximē uoluptariā ada=
 māt. Tria enim uitae sunt
 genera q̄ maximē excel=
 lūt: hoc quod modō dixi=
 mus, ciuile, ἔ tertiu qd'
 in cōtēplatione cōsistit.
 Ac multitudo, manci=
 piorum persimilis, pecu=
 dum uitam sequi uide=
 tur: ἔ ratione hac ni=
 titur, quod complures
 potestate præditi per=
 inde ac Sardanapalus
 affecti sum. politi uerō
 et qui in actione uersan=
 tur,

tur, honorem. Civilis enim uitæ, is fere finis: atqui leuius id est, quàm quod quærimus. Esse enim potius incolentibus uidetur, quàm in eo qui colitur. Bonum autem, proprium quid esse uaticinamur, quodq; uix possit eripi. Iam uerò honorem persequi uidentur, ut persuadeant se probos esse: itaque affici honore à prudentibus quærunt, & à quibus noscuntur, & uirtutis ergo. Perspicuum est igitur, horum quidem sententia, uirtutem esse meliorem, quàm fortè potius finem uitæ civilis quis existimabit: quanquam ea quod minus perfecta uidetur. Nam etiam fieri potest, ut qui uirtute sit præditus, dormiat,

aut

ἡτινοὶ, τιμὴν. τῷ γὰρ πολιτικοῦ βίου σχεδὸν τὸ τοῦ τέλους. φαίνεται δὲ ἐπιπολαιότερον εἶναι τοῦ ζητούμενου. Διὸ καὶ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ. τὰ γὰρ θορὰ οἰκείον τι καὶ δυνατὸν σαφαιέστον εἶναι μαντσύμεθα. ἔτι δὲ εἰς ἡμᾶς τὴν τιμὴν διώκειν, ἵνα πιστώσωμεν ἑαυτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι. Ζητοῦσι γοῦν ὑπὸ τῶν φρονίμων ἱμαῖσθαι, καὶ παρ' οἷς γινώσκονται, καὶ ἐπ' ἀρετῇ. Διὸ οὐδ' ὅτι λιτά γε γούτους ἢ ἀρετὴν λιγέτωρ. τάχα δὲ καὶ μᾶλλον αὐτὶς τέλος τῷ πολιτικῷ βίῳ ταύτῃ ὑπολάβοι. φαίνεται δὲ ἀτελεστέρα καὶ αὐτῇ. Διὸ καὶ γὰρ ἐν δέχεσθαι καὶ λαθούειν ἔχοντα τὴν ἀρετὴν, ἢ ἀ-

ἢ ἀπραγξαίειν διὰ βίης·
 καὶ πρὸς τέτοις λιανο-
 παθεῖν καὶ ἀτυχεῖν τὰ
 μέγιστα· τὸν ἧστ' ὡς ζῶν=
 τα ὁδεῖς αὖ σὺδαιμο=
 νίσεις, εἰ μὴ θέσιν δια=
 φυλάττωρ. καὶ περὶ
 μὲν τούτων ἄλλος. ἵνα=
 νῶς γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἐγ=
 κλητοῖς εἴρηται περὶ
 αὐτῶν. τρίτος δὲ ἐστὶν
 ὁ θεωρητικὸς, ὑπὲρ ὃ
 τὸν ἐπίσνεψιν ἐν τοῖς
 ἐπομύνοις ποιησόμεθα.
 ὁ ἡ χρηματιστὴς, βίαιός
 τις ἐστὶ, καὶ ὁ πλεῖστος δὲ
 λόγος ὅτι ὁ ζητέμενον
 ἀγαθόν. χρησίμου γὰρ,
 καὶ ἄλλος χάριν. διὸ
 μάλλον τὰ πρότερον
 λεχθέντα, τέλητις αὖ
 ὑπολάβοι. δι' αὐτὰ γὰρ
 ἀγαπᾶται. φαίνεται
 δ' ὅτι ἐνεῖνα. καὶ τοι
 πολλοὶ λόγοι πρὸς αὐτὰ
 διατεθένται. ταῦτα
 μὲν οὖν ἀφείδω.

Τὸ ἡ

aut in uita nihil agat: et
 præterea maximis in
 malis miserijsq; uerse-
 tur: eū aut qui sic uiuat,
 beatum, nisi propositi
 defensor, nemo dixerit.
 Atq; de his quidē satis.
 abunde enim de ijs dixi-
 mus in Encyclijs. Ter-
 tium genus est, quod in
 cōtemplando cernitur,
 quod deinceps conside-
 rabimus. Vita uerò quæ
 stuosa, uiolenta est: &
 constat diuitias non esse
 id bonum quod quæri-
 mus: quoniā sunt in uti-
 liū numero, & aliorum
 causa expetuntur. Quæ
 propter ea potius quæ
 suprā dicta sunt, quæ pro-
 pter se amantur, ultima
 quispiam censuerit. Nec
 tamen illa uidentur, quā
 quā multæ ad hæc ra-
 tiones allatæ sunt. Ac
 hæc quidem omittantur.

Vni-

6 Vniuersum autē fortassis considerare est melius, quoq; modo dicatur exquirere. Quæ nobis et si per ardua existit quæstio, quod nobis amici ideas induxerint, tamen fortassis præstat ac opus est ueritatis retinendæ causa, sua etiam tollere, philosophos præsertim. Etsi enim utrique chari sunt, pium est plurius æstimare ueritatem. Qui hanc sententiam inuexerunt, non faciebant ideas eorum in quib. prius posteriusq; dixisset: itaq; ne numeris quidem ideam fabricabatur. At bonum et in substantia dicitur, et in qualitate, et in ijs quæ ad aliquid referuntur: quodque per se ipsum est, et substantia, ijs est quæ ad aliquid referuntur, natura

Τὸ ἥ λιανότατον, βέλτιον ἰσως ἐπισηνέψασθαι καὶ διαπορῆσαι ὡς λέγεται, καὶ πῶς προσάνα τους τῆς τοιαύτης γινόμενης ζητήσεως, διὰ τὸ φίλους ἀνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἶδη. Δόξειε δ' αὖ ἰσως βέλτιον εἶναι, καὶ δεῖν ἐπὶ σωτηρίᾳ γε τῆς ἀληθείας καὶ τὰ οἰκῆα ἀναγεῖν, ἄλλως τε καὶ φιλοσόφους ὄντας. ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν φίλοι, ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. οἱ ἥ λοιμίσαντες τὴν δόξαν ταύτην, ὅν ἐποίησαν ἰδέας ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον ἔλεγον διόπορ ἔδεν τῶν ἀριθμῶν ἰδέαν κατασκευάσαν. τὸ ἥ ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐν τῷ τί ἐστι, καὶ ἐν τῷ ποῦ, καὶ ἐν τῷ πρὸς τι. τὸ ἥ λιανὸν αὐτὸ καὶ ἡ ὁσία πρότερον τῇ φύσει

φύσει, τὴν πρὸς τι. παρὰ
 φύσιν γὰρ τῶν ἐοικε,
 καὶ συμβεβηκότες τῶν ὄν-
 των. ὥστ' ἔτι αὖ ἐν τοῖς
 νῦν τις ἐπὶ τούτων ιδέει
 ἔτι, ἐπεὶ τὰ γὰρ ὁμοῖα
 ὡς λέγεται τῶν ὄντων·
 καὶ γὰρ ἐν τῷ τί λέγε-
 ται, οἷον ὁ θεός, καὶ ὁ
 νοῦς· καὶ ἐν τῷ ποῦ, αἰ-
 σθητά· καὶ ἐν τῷ πόσῳ
 τὸ μέγεθος· καὶ ἐν τῷ
 πρὸς τι, τὸ χρῆσιμον· καὶ
 ἐν χρόνῳ, καὶ εὖ· καὶ ἐν
 τόπῳ, διαίτα, καὶ ἕτε-
 ρα τοιαῦτα· ἁπλοῦς ὡς
 ἔστι αὖ ἐν τοῖς ὁμοῖοις τι κα-
 θόλου καὶ ἐν. ὅ γὰρ αὖ ἐ-
 λέγεται ἐν πάσαις ταῖς
 κατηγορίαις, ἀλλ' ἐν
 μιᾷ μόνῃ. ἔτι δὲ, ἐπεὶ
 τῶν κατὰ μίαν ιδέαν
 μία καὶ ἐπιστήμη, καὶ
 τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων
 ἓν μία τις ἐπιστήμη.
 νῦν δ' εἰς πολλὰ καὶ
 τῶν ὑπὸ μίαν κατηγο-
 ρίαν,

tura prior. Propagini e-
 nim hoc simile est, essen-
 tiaq; accidenti. Non igitur fuerit in ijs idea cō-
 munitis. Præterea cum bo-
 nū æque pateat ac id qd'
 est (dicitur enim in sub-
 stantia, ut deus, & mens:
 et in qualitate, uirtutes:
 & in quantitate, media
 cre: & in ijs quæ ad ali-
 quid referuntur, utile: et
 in tēpore, oportunitas:
 & in loco, diæta: quæq;
 talia sunt) perspicuū est
 cōmune aliquod uniuersum
 et unū esse nō posse.
 Neq; enim in catego-
 rijs omnibus, sed in una
 solū diceretur. Iā uerò,
 cum eorū quæ uni idæ
 attributa sunt, una quoq;
 scientia est, esset etiam
 bonorum omnium scien-
 tia una. Nunc uerò plu-
 res sunt etiam eorum
 quæ sub unam catego-
 riam

riam subiecta sunt: ut occasionis, in bello quidem res militaris: in morbo, medicina. Et mediocritatis, in cibo, medicina: in laboribus, gymnasticæ. Sed quærat aliquis, quid tandem sibi uelint, cum ipsum quicq; dicunt. siquidem in ipsum hominem et in hominem una eademq; ualet hominis definitio. Neque enim quâ homo, aliquid interest. Quod si ita est, nec quâ bonum sit. nec uerò quia æternum est, magis bonum: siquidem nec diuturnum albius est quàm quod unum diem durat. Ac mihi probabilius de eo dixisse Pythagorei uidentur, qui unum in bonorum serie ponunt. quos et Speusippus imitari uidetur. Sed de his quidem

εἶαν, οἷον λιγυρῶς, ἐν πολεμῶ μόν, στρατηγικῇ. ἐν νόσῳ δὲ, ἰατρικῇ. καὶ τῶ μετεῖς, ἐν τροφῇ μόν, ἰατρικῇ. ἐν πόνοις δὲ, γυμναστικῇ. ἀπορήσεις δ' αὖ τις τί ποτέ καὶ βέλονται λέγειν αὐτοῦ. ἡσυχαστοῦ. εἰ πόρ ἐν τε αὐτοῦ ἀνθρώπῳ καὶ ἀνθρώπῳ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ὁ τῶ ἀνθρώπου. ἢ γὰρ ἄνθρωπος, ὁ δὲν διοίσοις. εἰ δ' ὅτως, οὐδ' ἢ ἀγαθόν. ἀλλὰ μὲν ὅτι τῷ αἰδιόρ εἶναι, μᾶλλον ἀγαθόν εἶναι, εἰ πόρ μηδὲ λονιότερον τὸ πολυχρόνιον τῶ ἐφημέριον. πιθανώτερον δ' εἰνασιρ οἱ φυθαγοῖς. λέγειν περὶ αὐτῶ, τινόντες ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἐν. οἷς δὲ καὶ Σπύσιππος ἐπαπολαθῆσαι δονεῖ. ἀλλὰ περὶ μόν οὐ τῶ τῶν

τῶν, ἄλλος ἐστὼ λόγος.
 τοῖς δὲ λεχθεῖσιν ἀμ-
 φισβήτησις τις ὑποφαί-
 νεται, διὰ τὸ μὴ περὶ
 πάντας ἀγαθούς τοὺς λό-
 γους εἰρηῇ εἶναι. λέγεσθαι
 ἢ ἡσθ' ἐν εἶδος τὰ ἡσθ'
 αὐτὰ διωκόμενα καὶ
 ἀγαπώμενα. τὰ ἢ ποιῇ
 τινὰ τούτων, ἢ φυλακί-
 νῃ ὡς, ἢ τῶν ἐναντίων
 πωλυντικὰ, διὰ ταῦτα
 λέγεσθαι, καὶ τρόπον
 ἄλλον. Πῆλον δ' ὅτι διτ-
 τῶς λέγεται ἂν τὰ ἀγαθὰ.
 καὶ τὰ μὲν ἡσθ' αὐτὰ,
 θάττορα δὲ διὰ ταῦτα.
 χωρίσαντες οὖν ἀπὸ
 τῶν ὠφελίμων τὰ ἡσθ'
 αὐτὰ, σπεύδόμεθα εἰ λέ-
 γεται ἡσθ' ἢ μίαν ἰδέαν.
 ἡσθ' αὐτὰ δὲ ποῖα θείη
 τις αὖ, ἢ ὅσα καὶ μόνε-
 μενα διώκεται· οἷον τὸ
 φρονεῖν, καὶ ὁραῖν, καὶ
 ἡδοναίτινες, καὶ τιμαί.
 ταῦτα γὰρ, εἰ καὶ δι' ἄλ-

quidem alius esto dicen-
 di locus. In ijs aut quæ
 dicta sunt, controuersia
 suboritur, quòd non de
 omni bono uerba fiant:
 sed dicantur una specie,
 quæ per se quærentur &
 amantur. conscientia ue-
 rò horū, aut aliquo mo-
 do tuentia, aut etiam cō-
 trariorum prohibentia,
 propter ea, alioq; mo-
 do dicantur. Ergo ap-
 paret, bifariam bona di-
 ci, alia per se, alia pro-
 pter illa. Separatis igitur
 ab utilibus ijs quæ
 per se sunt, an uni idæe
 attribuantur, considere-
 mus. Quæ autem per se
 quis ponat? an quæ so-
 la seiuncta quærentur?
 ut sapere, ut uidere,
 ut sunt nonnullæ uo-
 luptates, ut hono-
 res? etsi enim hæc ipsa
 propter aliquid ali-
 b ud se=

ud sequimur, tamen ea per se bona, licet cuius ponere: aut nihil aliud præter ideam. Ita super uacanea species futura est. Sin autem hæc quæ sunt per se, necesse erit boni definitionem in ijs omnibus eandem declarari, ut in niue & ce rusa, candoris. Atqui ho noris, prudentiæ, uolu ptatis, diuersæ sunt ac differunt definitiones, ea quæ bona sunt. Non est igitur uni ideæ cōmune bonū aliquod attributū. Sed quomodo dicuntur? Non enim similia uiden tur homonymis fortuito an quia ab uno sint? aut ad unum omnia conferū tur? an potius proportio ne? Ut enim in corpore aspectus, est mens in ani mo, aliudque in alio.

Sed hæc quidem fortas sis

ἄλλοτε διώνομεν, ὁμοίως
τῶν καὶ αὐτὰ ἀγαθῶν
θεῖν αὐτὸς· ἢ ἂν ἄλλο
ἔδωκεν, πλὴν τῆς ιδέας.
ὥς τε μάταιον εἶναι τὸ
εἶδος, εἰ ἢ καὶ ταῦτά ἐστι
τῶν καὶ αὐτὰ, τὸν τὰ
γαθοῦ λόγον ἐν ἅπασιν
αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἐμ-
φαίνεσθαι δεύσει, καὶ ἂν
πᾶν ἐν χιόνι καὶ ψιμνυ-
θίῳ τὸν τῆς λευκότητος.
τιμῆς ἢ, καὶ φρονήσεως,
καὶ ἡδονῆς, ἑτέροι καὶ
διαφορόντες οἱ λόγοι
ταύτην ἢ ἀγαθὰ. ἐν ἐστὶν
ἄρα τὸ ἀγαθὸν κοινόν τε
καὶ τὰ μίαν ιδέαν. ἀλλὰ
πῶς δὴ λέγεται. ἔστι γὰρ
εἶναι τοῖς γε ἀπὸ τῆς
ὁμωνύμοις· ἀλλ' ἄρα γε
τῷ ἀφ' οὗ εἶναι, ἢ πρὸς
ἐν ἅπαντα συντελεῖν,
ἢ μάλλον κατ' ἀνάλο-
γίαν. ὥς γὰρ ἐν σώματι
ὄψις, ἐν ψυχῇ νοῦς, καὶ
ἄλλο δὴ ἐν ἄλλῳ. ἀλλ' ἴ-
σως

πως ταῦτα μὲν ἀφετέ-
 ον τὸ νῦν. ἐξακριβοῦν
 γὰρ ὑπὸρ αὐτῶν, ἄλλης
 αὐτὴν εἰς φιλοσοφίας οἰνεῖ
 ὁτόρορ· ὁμοίως ἢ καὶ πε-
 εὶ τῆς ιδέας· εἰ γὰρ καὶ
 ἔστιν ἐν τῷ ποινῇ κα-
 τηγορῶμενον ἀγαθόν,
 ἢ χωριστόν τι αὐτὸ καθ'
 αὐτό, δῆλον ὡς ἐν αὐτῇ εἰς
 πρακτόν, ὃ ἢ λιτήν ἂν
 θρώπῳ· νῦν δὲ τοιούτον
 τι ζητεῖται. τάχα δὲ
 τῷ λόγειον αὐτὸ βέλτιον
 εἶναι γνωρίζειν αὐτὸ
 πρὸς τὰ λιτήν καὶ πρα-
 κτὰ τῶν ἀγαθῶν. οἷον
 γὰρ παράδειγμα τῶν
 ἔχοντες μάλλον εἰσόμε-
 θα καὶ τὰ ἡμῖν ἀγαθὰ.
 καὶ εἰδῶμεν, ἐπιτυξέ-
 μεθα αὐτῶν. πιθανότη-
 τα μὲν οὐκ ἔχει τινὰ ὁ
 λόγος· εἰς δὲ ταῦς ἐπι-
 στήμας διαφωνεῖν. πᾶ-
 σαι γὰρ ἀγαθῶν τινὸς ἐ-
 φιέμεναι, καὶ τὸ ἐνδεές
 ἐπι-

sis nunc omittenda sunt,
 quia de ijs accurate di-
 sputare, alijs philoso-
 phia magis proprium
 fuerit: itemq; de idea.

Etenim si quod unum est
 bonum quod communi-
 ter dicatur, aut seiun-
 ctum ipsum per se, con-
 stat id nec agi ab homi-
 ne posse, nec parari.

Nunc uero tale aliquid
 quaeritur. Sed forte cui-
 piam uideatur conduci-
 bilior esse eius cognitio
 ad bona quae parari et
 agi possunt. Nam ipsum
 quasi exemplar habent-
 es, facilius quae nobis bo-
 na sunt, intelligemus: et
 si intelligemus, ea con-
 sequemur. Atque haec
 quandam probabilita-
 tem habet oratio, sed
 scientijs repugnare ui-
 detur. Nam bonum quod-
 dam omnes expetentes,

requirentesq; quod de-
est, eius cognitionem
prætermittunt. Atqui
non est consentaneum,
omnes artifices tantum
ignorare, nec querere
adiumentum. Dubium
etiam est ecquid textor
aut faber ad artem suā
utilitatis capturus sit, si
ipsum bonum intelligat?
aut quo modo peritior
medicus, dux'ue sit fu-
turus ideam ipsam con-
templatus? Videtur e-
nim medicus hoc modo
non spectare ualetudi-
nem, sed hominis, aut
fortè potius cuiuspiam.
medetur enim singulis.
Atque de his quidem ha-
ctenus.

7 Redeamus autem
ad bonum, de quo quæ-
ritur, quid nam sit.
Nam uidetur aliud in
alia esse actione & ar-
te.

ἐπιζητῆσαι, παραλήπου-
σι τὸν γνῶσιν αὐτῶν. καὶ
τοὶ βοήθημα τηλικῶτον
ἅπαντας τοὺς τεχνίτας
ἀγνοεῖν, καὶ μὴ ἐπιζη-
τεῖν, ἢ σὺλογον' ἀπο-
ροῦ ἢ καὶ τί ὠφεληθήσε-
ται ὑφ' αὐτῆς ἢ τένην
πρὸς τὸν αὐτῶν τέχνην,
εἰδὼς αὐτὸ τ' ἀγαθόν. ἢ
ὥς ἰατρικῶς ὁρὸς ἢ στρα-
τηγικῶς ὁρὸς εἶναι, ὃ τὸν
ιδεῖαν αὐτὸν τεθεαμέ-
νος. φαίνεται μὲν γὰρ
ὅτι τὸν ὑγίειαν ὅπως ἐ-
πισκοπεῖν ὁ ἰατρός, ἀλ-
λὰ τὸν ἀνθρώπου μᾶλ-
λον δ' ἴσως τὸν τῶδε.
καθ' ἑκάστον γὰρ ἰα-
τρύει. καὶ περὶ μὲν
τούτων, ἐπὶ τοσούτων
εἰρηδῆται.

Γάλιμ δ' ἐπανέλθω
μὲν ἐπὶ τὸ ζητῆμενον
ἀγαθόν, τί ποτ' αὐτῷ εἴη.
φαίνεται μὲν γὰρ ἄλλο
ὃν ἄλλη πράξις καὶ τέ-
χνη.

χυή. ἄλλο γὰρ ἐν ἰατρει-
 ῃ καὶ στρατηγικῇ, καὶ
 ταῖς λοιπαῖς ὁμοίως. τί
 οὖν ἐνάσῃ τὰ γὰθόν, ἢ
 ἔχαιρῃ τὰ λοιπὰ πράτ-
 τεται. τὸτο δ' ἐν ἰατρει-
 ῃ μόνον, ὑγίειαν. ἐν στρα-
 γικῇ δ', νίκην. ἐν οἰκοδο-
 μιῇ δ', οἰκίαν. ἐν ἄλλῳ δ',
 ἄλλο. ἐν ἀπάσῃ δ' πράξι
 καὶ προαιρέσει, τὸ τέ-
 λος. ἴστας γὰρ ἐνεκα τὰ
 λοιπὰ πράττῃσι πάν-
 τες. ὥς τ' εἴ τι τῶν πραγ-
 μῶν ἀπάντων ἐστὶ τέ-
 λος, τὸτ' αὖ εἴη τὸ πρᾶ-
 κτον ἀγαθόν. εἰ δ' πλείω,
 ταῦτα μεταβαίνων δὴ
 ὁ λόγος εἰς τὸ αὐτὸ ἀφί-
 ηται. τὸτο δ' ἐτι μᾶλ-
 λον διασαφῆσαι πα-
 ρατέοι. ἐπεὶ δὲ πλείω
 φαίνεται τὰ τέλη, τὸ-
 τω δ' αἰρούμεθά τι-
 να δι' ἐτόρ' αὖ οἷον πλε-
 ον, αὐλοῦς, καὶ ὅλως
 τὰ ὄργανα. δὴλον ὥς
 οὐκ ἐ-

te. Quoniam aliud est
 in medicina, aliud in re
 militari, eodemq; modo
 cæteris. Quid est igitur
 cuique bonum? an cuius
 causa reliqua fiunt? Hoc
 in medicina ualetudo
 est, in re militari uictoria,
 in architectura do-
 mus, aliudq; in alia: in
 omniq; actione et con-
 silio finis: eius enim cau-
 sa omnes agunt reliqua.
 Quocirca si aliquis est
 finis rerum agendarum
 omniū, sit id bonū quod
 agendum est: sin plures,
 hi. itaq; digrediendo eo-
 dem peruenit oratio. Id
 uerò iā ut apertius ex-
 plicetur, conandum.
 Quoniam autem plures
 fines existunt, quorum
 nonnullos propter alios
 expetimus, ut diuiti-
 as, tibias, et omnino
 instrumenta: perspicuū
 est,

est, non esse omnia perfecta. Quod autem optimum est, perfectum apparet. Si ergo aliquid unicum perfectum est, id fuerit quod quaeritur: si plura, eorum absolutissimum. Atqui quod per se exquiritur, id dicimus eo quod propter aliud, perfectius: & quod nunquam propter aliud expetitur, ijs quæ per se et propter hoc expetuntur. Id igitur omnino perfectum est quod propter se semper, nunquam propter aliud expetendum est. qualis felicitas uideatur maximè. Nam & propter se eam semper, & nunquam propter aliud optamus. At honorem, & uoluptatem, & intelligentiam, & omnem uirtutē per se optamus: quandoquidē nihilo inde proueniente, eorū

ὅτι ἐστὶ πάντα τέλεια. τὸ δὲ ἄριστον, τελειότερον φαίνεται, ὥστ' εἰ μὴ ἔστιν οὐ τι μόνον τελειότερον, τῷτ' αὖ εἴη τὸ ζητούμενον. εἰ ἢ πλείω, τὸ τελειότατον τῷτ' οὖν. τελειότερον δὲ λέγομεν τὸ ἁπλοῦς αὐτὸ διωκτὸν τῷ δι' ἑτέρον. ἁπλὸν τὸ μὴδέποτε δι' ἄλλο αἰρετὸν, τῶν ἁπλοῦς αὐτὰ καὶ διὰ τῶν αἰρετῶν. καὶ ἁπλῶς δὲ τελειότερον τὸ ἁπλοῦς αὐτὸ αἰρετὸν αἰεὶ, καὶ μηδέποτε δι' ἄλλο. τοιοῦτον δὲ ἡ συνδαιμονία μάλιστα εἶναι δοκεῖ. ταῦτ' ἡ γὰρ αἰσθάνεσθαι αἰεὶ δι' αὐτὴν, καὶ ἡδέποτε δι' ἄλλο. τιμὴν ἢ, καὶ ἡδονὴν, καὶ νοῦν, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν αἰσθάνεσθαι μὴ καὶ δι' αὐτά. μηδενὸς γὰρ ἀποβαίνοντος, ἐλοίμεθ' αὐτὰ

singula

ἐπαυτορ αὐτῶν. αἰρεθε
 μεθα δὲ καὶ τῆς σὺδαι
 μονίας χάρις, διὰ τῶν
 τῶν ὑπολαμβάνοντες τὴν
 δαιμονήσειν. τὴν δ' σὺ
 δαιμονίαν ὁ δὲ αἰρεῖται
 τούτων χάρις, ὁ δ'
 ὅλως δὲ ἄλλο. φαίνεται
 δὲ καὶ ἐν τῆς αὐταρ=
 πείας τὸ αὐτὸ συμβαί=
 νειν. τὸ γὰρ τέλειον
 ἀγαθόν, αὐταρκες εἶ=
 ναι δυνάει. τὸ δ' αὐ=
 ταρκες λέγομεν, ὅτι αὐ=
 τῷ μόνῳ τῷ ζῶντι βίον
 μονώτερον, ἀλλὰ καὶ γο=
 νύσιν, καὶ τέκνοις, καὶ
 γυναικὶ, καὶ ὅλως τοῖς
 φίλοις, καὶ πολίταις.
 ἐπειδὴ φύσις πολιτικὸν
 ἄνθρωπος. τῶν ἡλ=
 πείους ὅρος τις. ἐπενεί=
 νοντι γὰρ ἐπὶ τοὺς γο=
 νεῖς, καὶ τῶν ἀπογόνους,
 καὶ τῶν φίλων τῶν φί=

rum' que amicos, nunquam finis reperietur.

singula optaremus.
 sed beatitudinis etiam
 causa eadem expetimus,
 quod per ea speremus
 nos beatitudinem ade=

pturos. At nemo bea=

titudinem earum cau=

sa, neque propter ali=

ud omnino. Quod i=

dem ex abundantia re=

rum satis instructa ef=

fici uidetur. Quod e=

nim bonum perfectū est,

satis instructum uidetur.

Satis autem dicimus,

non ipsi soli uitam soli=

tariam agendi, sed pa=

rentibus, liberis, con=

iugi, & omnino ami=

cis & ciuibus: quando=

quidem homo natura ci=

uilis est. Sed horum

certe quidam terminus

sumendus. Nam pro=

gredienti ad parentes,

& posteros, amico =

Sed hoc iterum confide-
randum. Satis esse statui-
mus, quod solū seiunctū
uitam expetendam effi-
cit, & nihil requirentē:
qualem beatitudinem es-
se ducimus: & præterea
si cum cæteris non iun-
gatur, anteponendā ma-
xime: si iungatur, per-
spicuum est cum mini-
mo bono pluris eam es-
se. bonorum enim exu-
peratio est id quod addi-
tur. At quod maius bo-
nū est, id semper magis
expetendum est. Igitur
apparet, felicitatē perfe-
ctā quiddā esse, & satis
instructum, cum rerum
agendarum sit extre-
mum. Sed fortasse bea-
titudinem rem optimam
appellari constat. Ut
uerò magis explanetur
quid sit, postulatur. quod
fortasse fiet, si hominis
munus

ἀλλὰ τὸ το μὲν εἰσαυθις
ἐπισνεπῆτο. τὸ δ' αὖτε
ταρνες τίθεμεν, ὁ μο-
νόμενον, αἰρετόν ποιεῖ
τὸν βίον καὶ μηδενὸς
ἐνδεᾶ. τοῖς τοις ἡ τὸν
συνδαιμονίαν οἰόμεθα
εἶναι. ἐτι δὲ πάντων
αἰρετωτάτῳ, μὴ συ-
ναριθμεμένῳ. συναρι-
θμεμένῳ ἢ, διπλοῦ ὡς
αἰρετωτόραν μετὰ τῆς
ἐλαχίστης τῶν ἀγαθῶν.
ὑπόροχὴ γὰρ ἀγαθῶν
γίνεται τὸ προστιθέμε-
νον. ἀγαθῶν δὲ τὸ μεί-
ζον, αἰρετώτερον αἰεὶ. τέ-
λειον δὲ τὸ φαίνεται καὶ
αὐταρκες ἢ συνδαιμονία
τῶν πρακτῶν ἔσσε-
ται. ἀλλ' ἴσως τὸ μὲν
συνδαιμονίαν τὸ αἰρετόν
λέγειν, ὁ μολογόμενον τὸ
φαίνεται. ποθεῖται ἢ ἐ-
ναργεστόρον τί ἐστιν ἐτι
λεχθῆναι. τάχα δὲ γὰρ
νοῖται αὖ τῶν, εἰ ληφθῆναι
τὸ

Τὸ ὄργον τῷ ἀνθρώπῳ ὥς
 παρ' γὰρ αὐλητῆς, καὶ ἀ-
 γαλματοποιῶ, καὶ παντὶ
 τεχνίτῃ, καὶ ὅλως ὧν ἐ-
 στί τ' ὄργον τι καὶ πρᾶξις,
 ἐν τῷ ὄργῳ δυνεῖ τὸ ἀγα-
 θὸν εἶναι καὶ τὸ σῶν, ὅτ' ὡ-
 δόξειεν αὐτῷ καὶ ἀνθρώ-
 πῳ, εἰ πόρ' ἐστὶ τι ὄργον
 αὐτῷ. πότ' ὁρῶν οὖν, τέ-
 κνονος μὲν καὶ σπυτέως
 ἐστί τ' ὄργ' αὖτις καὶ πρᾶ-
 ξις. ἀνθρώπῳ ἧ δ' ἀέρ-
 ἐστιν, ἀλλ' ἀργὸν πᾶσι
 νεύ. ἢ λιθάπ' ὁφθαλ-
 μῶν, καὶ χειρὸς, καὶ πο-
 δῶν, καὶ ὅλως ἐκαστοῦ
 τῶν μορίων, φαίνεται αὖτις
 ὄργον, ὅτ' ὡ καὶ ἀνθρώ-
 πῳ παρὰ πάντας ταῦτα
 θείη τις αὐτῷ ὄργον τι. τί
 οὖν διὰ τῶν αὐτῶν πο-
 τέ τ' ὁ μὲν γὰρ ζῆν, λοι-
 νὸν εἶναι φαίνεται καὶ
 τοῖς φυτοῖς. ζητεῖται
 δὲ τὸ ἰδιον. ἀφορι-
 στέον ἄρα τιτὸν θρεπτικὸν καὶ

munus intelligatur.

Vt enim tibicini & sta-
 tuario, omni que artifi-
 ci, & omnino quibus
 aliquod opus est & a-
 ctio, in opere uidetur
 bonum, & quod bene
 est, sic homini, si quod
 eius opus esse uideatur.
 Ergo ne fabro sunt &
 sutori certa aliqua mu-
 nera & actiones, ho-
 mini nullæ sunt, sed na-
 tus est ad ocium? An
 non ut oculi, manus, pe-
 dis, singularumq; par-
 tium suum est munus:
 sic homini quoque præ-
 ter hæc omnia, opus ali-
 quod tribuetur? Quod-
 nā erit illud? Videtur e-
 nim ei cum stirpib. uita
 communis esse. At pro-
 prium hominis quæri-
 tur. Vita igitur alens au-
 gensq; semouenda est.
 καὶ αὐξητικὸν ζῶν.

Hanc sequitur uita senti-
 tiens . At communis
 uidetur & equi, & bo-
 uis, & omnis animan-
 tis . Relinquitur ergo
 uita actiuosa animi ra-
 tionis participis . Hu-
 ius porro pars rationi
 paret, pars compos est
 rationis et cogitationis.
 Cum uerò hæc quoque
 bifariam dicatur, ca po-
 nenda est quæ actione
 cernitur . Hanc enim
 dici uidetur aptius. quod
 si ita est, opus hominis
 sit necesse est animi ac-
 tio rationi cōgrua, aut
 non absq; ratione. Idem
 autem genere huius &
 illius probi opus poni-
 mus, ut citharœdi, &
 probi citharœdi: quod
 omnino in omnib. ualet,
 addita ad opus uirtutis
 excellentia . Citharœdi
 enim est, uti cithara: pro-
 bi,

ἐπομένη δὲ αἰσθητικῇ
 τις αὐτῇ εἴη· φαίνεται δὲ
 καὶ αὐτῇ λογικῇ καὶ ἱπ-
 πῳ, καὶ βοῖ, καὶ παντὶ
 ζῳῳ.λείπεται δὲ πρᾶ-
 κτικῇ τις τῆς λόγου ἔχου-
 τος. τῶν δὲ τῶν μὲν, ὡς
 ἐπιτεθεὶς λόγῳ, τὸ δὲ
 ὡς ἔχον καὶ διανοούμε-
 νον· διττῶς δὲ καὶ ταύ-
 τῃς λεγομένης, τὴν κατ'
 ἐνὸς γειαν θετέον. θεωρεῖ
 ὁ πόρος γὰρ αὐτῇ δοκεῖ
 λέγεσθαι. εἰ δὲ ἔστιν ὅρ-
 γον ἀνθρώπου, ψυχῆς ἐ-
 νὸς γειαν κατὰ λόγον, ἢ
 μὴ αὐτοῦ λόγου . τὸ δὲ
 αὐτὸ φανερὸν ὅργον εἶ-
 ναι τῷ γόνει τῆς δὲ καὶ
 τῆς δὲ σπασθαι· ὡς πόρ-
 λιθαισθῆ, καὶ σπασθαι
 λιθαισθῆ καὶ ἀπλῶς διὰ
 τῶν ἐπὶ πάντων, προσ-
 τιθεμένης τῆς κατ' ἁ-
 ρετικῇ, ὑπόδοχῆς πρὸς
 τὸ ὅργον. λιθαισθῆ μὲν
 γὰρ, τὸ λιθαρίζειν· σπ-
 σθαι

δαίον δὲ, τὸ σὺν εἰ δ'
 οὕτως, ἀνθρώπου δὲ τί-
 θεμεν ὄργον βωλύ τι-
 να· ταύτην δὲ ψυ-
 χῆς ἐν ὀργῇαν καὶ πρά-
 ξεις μετὰ λόγου· σπου-
 δαίς δ' ἀνδρὸς σὺ ταῦ-
 τα καὶ καλῶς· ἐκαστον
 δὲ σὺ κατὰ τὴν οἰκίαν
 ἀρετὴν ἀποτελεῖται·
 εἰ δ' οὕτω, τὸ ἀνθρώ-
 πινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐ-
 ν ὀργῇ γίνεται κατ'
 ἀρετὴν· εἰ δὲ πλεί-
 ους αἱ ἀρεταί, κατὰ
 τὴν ἀρίστην καὶ τε-
 λειοτάτην· ἐτι δὲ ἐν
 βίῳ τελείῳ· μία γὰρ
 χελιδὼν ἕαυ οὐ ποιεῖ,
 ὅδ' μία ἡμέρα· οὕτω
 δὲ οὐδὲ μακρότερον καὶ
 σὺ δαίμονα, μία ἡμέ-
 ρα, οὐδὲ ὀλίγος χρόνος·
 περὶ γεγραφθὼ μὲν οὖν
 τὸ ἀγαθὸν ταύτη·
 δεῖ γὰρ ἴσως ὑποτυπῶ-
 σαι πρῶτον, εἰθ' ὅσῳ
 ἀνα-

bi, bene uti . Si uerò
 ita sit, hominis opus ui-
 tam quandam ponemus,
 quæ eadem animi est
 operatio, et actiones
 cum uirtute . Quæ
 boni uiri est, recte ac
 præclarè gerere . At
 sua quicque uirtute re-
 ctè absoluitur . Quod
 si ita est, hominis bo-
 num, animi actio est
 ex uirtute . Quòd si
 plures uirtutes sint, o-
 ptimæ ac perfectissimæ,
 et præterea in uita
 perfecta . Una enim
 hirundo non facit uer,
 nec dies unus : sic nec
 unus dies aut breue tem-
 pus efficit beatum ac
 felicem . Atque hoc
 quidem pacto bonum
 circumscriptum sit .

Primum enim fortassis
 ducenda sunt prima li-
 neamenta, tum ad rem
 de-

depingendam acceden-
dum. Videtur autem cu-
iusvis esse, producere ac
distinctius explicare ea
quorum sit prima descri-
ptio recta. ac talia tem-
pus inuenire & bene iu-
uare. unde & artium am-
plificationes extiterunt.
Cuiusvis enim est id qd'
deest, addere. Atq; etiā
meminisse debemus qd'
suprà dictū est, subtilita-
tem non pariter quæren-
dam esse in omnibus, ue-
rum in singulis pro re
subiecta: atque eatenus,
quoad doctrinæ cōgruū
est. Nā & faber & geo-
metra dissimiliter rectū
angulum inuestigāt: ille
enim quatenus est ad o-
pus utilis: hic quoniam
spectator est ueritatis,
quidnam sit, aut qualis.
Eodemque modo & in
cæteris faciendum est,

ne

ἀναγράφειν. Δόξειε δ'
αὐτὸ παντὸς εἶναι προαγα-
γεῖν καὶ διαφθερῶσαι τὰ
καλῶς ἔχοντα τῇ περι-
γραφῇ, καὶ ὁ χρόνος τῶν
τοιούτων σύρεται, ἢ συν-
δργὸς ἀγαθὸς εἶναι. ὁ-
θεν καὶ τῶν τεχνῶν γε-
γόνασιν ἐπιδόσεις. Παν-
τὸς γὰρ, προδεῖναι τὸ
ἐκλείπον· μεμνηῖσθαι δὲ
καὶ τῶν προειρημένων
χρῆ, καὶ τὴν ἀνείδειαν
μὴ ὁμοίως ἐν ἅπασιν ἐπ-
ιζητεῖν, ἀλλ' ἐν ἑκάστοις
κατὰ τὴν ὑποκειμένην
ὕλην· καὶ ἐπὶ τοσούτοις
ἐφ' ὅσον οἰκείον τῇ μεθό-
δῳ. καὶ γὰρ τένην καὶ
γεωμέτρης διαφρόν-
τως ἐπιζητῶσι τὴν ὀρε-
θὺν. ὁ μὲν γὰρ ἐφ' ὅσον
χρησίμην πρὸς τὸ ὄργον·
ὃ ἧ, τί ἐστίν, ἢ ποιόρ τι θε-
ατὴς γὰρ τὰ λεγούσης. Τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν
τοῖς ἄλλοις ποιητέον, ὁ-

πως

πως μὴ τὰ παρόργα τῶν
 ὀργῶν πλείω γίγνηται.
 ἐν ἀπαιτητέον δ' ἔδε
 τὴν αἰτίαν ἐν ἀπατιμ
 ὁμοίως, ἀλλ' ἵκανόν ἐν
 τιτι τὸ ὅτι δειχθῆναι
 ἡλῶς, οἷον ἡαὶ περὶ
 τὰς ἀρχάς· τὸ δ' ὅτι,
 πρῶτον ἡαὶ ἀρχή. τῶν
 ἀρχῶν ἦ, αἱ μὲν ἐπαγω
 γῇ θεωροῦνται· αἱ ἦ, αἱ
 ἀθήσει· αἱ ἦ, ἐβισμῶ τινί,
 ἡαὶ ἄλλαι ἦ ἄλλως· μετ
 τινόναι ἦ πείρατέον ἐν ἁ
 στας ἢ πείρνασι· ἡαὶ
 πονδατέον ὅπως ὀρι
 δῶσι ἡλῶς. μεγάλῃ
 γὰρ ἔχουσι ῥοπλὴν πρὸς
 τὰ ἐπόμενα. Διὸ οὐδὲ
 πλείον ἢ τὸ ἡμῖν τῶ
 παντός εἶναι ἢ ἀρχή, ἡαὶ
 πολλὰ ἐμφανῇ γίνεσθαι
 δι' αὐτῆς τῶν ζητουμέ
 νων.

Συνεπείον δὲ περὶ
 αὐτῆς, ἔμόνον ἐν τῇ συμ
 πόρασματος, ἡαὶ ἐξ ὧν
 ὁ λόγος

ne operum appendices
 plures q̄ opera euadāt.
 Neq; uerò in omnibus si
 militer exigenda causa
 est. sed nonnullis in locis
 satis est rē esse bene de
 monstrasse, ut etiam fit
 in principijs. Est autem
 primum et principium,
 rem esse. Principiorum
 aut alia inductione cer
 nuntur, nonnulla sensu,
 quaedā cōsuetudine ali
 qua, aliaq; aliter. Sunt
 autem singula ita tra
 ctāda, ut fert eorū natu
 ra: dādaq; opera est, ut
 probè definiantur. ma
 gnū enim momentū ha
 bēt ad cōsequētia. Quo
 circa plus principiū, q̄
 dimidiū totius est: eoq;
 fiūt multa perspicua eo
 rum quæ indagantur.

Cōsideranda ergo est
 ea nō solū ex conclusio
 ne ἔ ex quibus constat
 fini-

finitio, sed ex ijs etiam
quæ de ea feruntur.

Nam & congruunt cum
uero quæ uera sunt o-
minia: at quamprimum
uerum dissentit à falso.

Cum ergo bona in tria
genera sint diuisa, di-
cantur quæ alia exter-
na, alia animi & cor-
poris. animi præci-
pue & maxime bona
nominamus: atque acti-
ones animi & munera
in animo ponimus: ut
dici ea possim præclare
præsertim ob hanc sen-
tentiam, quæ & uetus
est, & philosophis com-
probata: recte quæ mu-
nera & actiones quædā
finem dici. Sic enim in
bonis animi, non in ex-
ternis ponitur. Cui dicto
congruit, quòd bene ui-
uat et bene agat beatus.

καὶ τὸ σὺ ζῆν, καὶ τὸ σὺ πράττειν τὸν σὺ δαίμονα.

ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν
λεγομένων περὶ αὐτῶν.
τῶ μὲν γὰρ ἀληθεὶ πάν-
τα συνάδει τὰ ὑπάρχον-
τα. τῶ δὲ ψευδεὶ ταχὺ δε-
αφωνεῖται ἀληθές. νονεμη-
μόνῳρ δὲ τῶν ἀγαθῶν
τευχῇ, καὶ τῶν μὲν ἐπὶ
τὸς λεγομένων. τῶν δὲ
περὶ ψυχὴν καὶ σῶμα,
τὰ περὶ ψυχὴν λευιῶτα
τα λέγομεν καὶ μάλιστα
ἀγαθὰ. τὰς δὲ πράξεις καὶ
τὰς ἐνδργείας τὰς ψυ-
χικάς, περὶ ψυχὴν τί-
θεμεν. ὥς τε λαλῶς αὐτὸ λέ-
γοιτο καὶ ἅ γε τὰ ἡλιθίων
δόξαν παλαιὰν εἶσαν
καὶ ὁμολογεμένῳ ὑ-
πὸ τῶν φιλοσοφούντων.
ὁρθῶς δὲ καὶ ὅτι πράξεις
τινὲς λέγονται καὶ ἐνδρ-
γαί, τὸ τέλος. ὅτως γὰρ
τῶν περὶ ψυχὴν ἀγα-
θῶν γίνεται καὶ ἐν τῶν ἐν
τὸς. συνάδει δὲ τῶ λόγῳ,

χεδὸν γὰρ σύζωια τις
 εἶρηται, καὶ σὺ πρᾶξία.
 φαίνεται δὲ καὶ τὰ ἐ-
 πιζητόμενα περὶ τὴν
 σὺδαιμονίαν ἅπαντα
 ὑπάρχειν τῷ λεχθέν-
 τι. τοῖς μὲν γὰρ ἀρε-
 τῇ, τοῖς δὲ φρόνησις,
 ἄλλοις δὲ σοφία τις εἶ-
 ναι δοκεῖ. τοῖς δὲ ταῦ-
 τα, ἢ τῶν τι μεθ' ἡδονῆς,
 ἢ ἢν αὐτοὺς ἡδονῆς.
 ἔτεροι δὲ καὶ τὴν ἐκτὸς
 σὺεργίαν συμπεριλαμ-
 βάουσι. τῶν δὲ, τὰ
 μὲν πολλοὶ καὶ παλαι-
 οὶ λέγουσι, τὰ δὲ ὀλίγοι
 καὶ οὐδὲ οἱ ἀνδρες.
 οὐδετέρους δὲ τού-
 των σὺλογον διαμαρ-
 τάνειν τοῖς ὅλοις, ἀλλ'
 οὐ γέ τι, ἢ τὰ πλείστα
 λατορθεῖν. τοῖς μὲν
 οὐὲν λέγουσι τὴν πᾶ-
 σαν ἀρετὴν, ἢ ἀρετὴν
 τινὰ, σὺνὡδός ἐστιν
 ὁ λόγος. ταύτης γὰρ
 ἐστὶν

ferè enim eam diximus
 bonam quandam uiuen-
 di & agendi rationem.
 Atq; etiam uidentur ei
 quod diximus inesse om-
 nia quæ in beatitudine
 queruntur. alijs enim
 uirtus uidetur, alijs pru-
 dentia, quibusdā sapien-
 tia quædam: nōnullis e-
 tiam hæc, aut horum a-
 liquod uel adiuncta, uel
 non seiuncta uoluptate:
 alij etiam rerum exter-
 narum adiungunt af-
 fluentiam: quorum hæc
 multi ac ueteres, illa per
 pauci clarique uiri a-
 iunt: eorum autem neu-
 tros uerisimile est om-
 ni ex parte aberrare,
 sed aliqua, aut etiam ma-
 gna ex parte rectā uia
 sequi. At cum proferen-
 tibus omnem uirtutem,
 aut aliquā uirtutem, con-
 sentit definitio. est enim
 actio

actio huius illi consentanea. Non parum autem fortassis refert, in possessione, an in usu summum bonum, & in habitu an in actione ponatur. Fieri enim potest, ut habitus nihil bene gerat, ut in dormiente, aut alio modo ocioso. At uerò actio non potest. Aget enim necessario, & bene aget. Vt autem in Olympicis ludis, non formosissimi quique & robustissimi coronantur, sed qui decertant (horum enim nonnulli uincunt) sic & honestorum in uita bonorumque compotes fiunt rectè facientes. Quorum etiam uita per se iucunda est. iucunditate enim perfrui, animi est. cuique uerò iucundum est id quod amare dicitur:

ut e-

ἐστὶν ἢ κατ' αὐτὸν ἐν ὁρῷ
γαρ διαφόρῃ ἢ ἴσως ὁ μὲν
πρὸς ἐν κτήσει ἢ χρήσει
τὸ ἀριστον ὑπολαμβάνει
ναρ. καὶ ἐν ἑξεί ἢ ἐν ὁργῇ
α. τὸ μὲν γὰρ ἔστι ἐν
δέχεσθαι μηδὲν ἀγαθόν
ἀποτελεῖν ὑπάρχουσιν,
οἷον τῷ λαθσύνοντι ἢ
καὶ ἄλλως πως ἐξηργη-
νότι. τὸ δ' ἐν ὁργῇ
ἔχουσι τε. πρᾶξι γὰρ ἐξ
ἀνάγκης, καὶ σὺ πρᾶξι.
ὥς πορ δὲ ὀλυμπιάσι
ἔχουσι καὶ ἀλίστοι καὶ ἰχυ-
ρότατοι φεφρανοῦνται,
ἀλλ' οἱ ἀγωνιζόμενοι.
τῶν γὰρ τινὲς νικῶ-
σιν. ἔτω καὶ τῶν ἐν τῷ
βίῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν οἱ
πράττοντες ὁρθῶς, ἐπὶ
βολοὶ γίνονται. ἔστι δὲ
καὶ ὁ βίος αὐτῶν κατ'
αὐτὸν ἡδύς. τὸ μὲν γὰρ
ἡδεσθαι, τῶν ψυχικῶν
ἐπάσῃ δ' ἐστὶν ἡδὺ πρὸς
ὃ λέγεται φιλοτιμύτος.

οἷον

οἷον ἵππος μὲν τῷ φιλίπ-
 πῳ. θέαμα δὲ τῷ φιλο-
 θεώρῳ· τὸν αὐτὸν ἢ τῷ
 πορ καὶ τὰ δίναια τῷ
 φιλοδινάει· καὶ ὅλως
 τὰ κατ' ἀρετὴν τῷ φι-
 λαρέτῳ. τοῖς μὲν οὖν
 πολλοῖς τὰ ἡδέα μάχε-
 ται, διὰ τὸ μὴ φύσει
 τοιαῦτ' εἶναι· τοῖς ἢ φι-
 λοπάλοις ἐστὶν ἡδέα τὰ
 φύσει ἡδέα· τοιαῦται ἢ
 αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις.
 ὥστε καὶ τῷτοῖς ἐστὶν
 ἡδεῖαι, καὶ κατ' αὐτάς.
 ὁ δὲ μὲν δὴ προσδέχεται τῆς
 ἡδονῆς ὁ βίος αὐτῶν, ὥς
 πόρ περιάπῃου τινός,
 ἀλλ' ἔχει τὴν ἡδονὴν ἐν
 ἑαυτῷ· πρὸς τοῖς εἰρημέ-
 νοις γὰρ, ὅδ' ἐστὶν ἀγα-
 θός ὁ μὴ χαίρωνταῖς κα-
 ταῖς πράξεσιν. ὅτε γὰρ
 δίναιον ὁδεῖς αὖ ἐποί-
 τῳ μὴ χαίροντα τῷ δι-
 ναιοπραγῇ. ὅτε ἐλ-
 θέειον, τὸν μὴ χαίροντα

ταῖς

ut equus, equos amanti-
 spectaculū theatrorū cu-
 pido. Eodēq; modo res
 iustæ iusti studioso: et
 omnino q̄ uirtutis sunt,
 cui uirtus chara est. Ac
 multis quidē iucūda, in-
 ter se pugnant, q̄ nō sint
 natura eiusmodi: studio
 sis aut honestatis iucūda
 sunt quæ ui sua iucunda
 sunt. quo in genere sunt
 uirtuti cōgruæ actiones.
 Itaq; his sunt iucūda, id
 q; propter se. Quocirca
 nihil eorū uita uolupta-
 te indiget, tāq̄ appēdice
 quadā, sed in seipsa ha-
 bet uoluptatem. Nā pre-
 ter ea quæ dicta sunt, nō
 est uir bonus is qui hone-
 stis actionibus non lēte-
 tur. Neque enim quis-
 quam aut iustum dixe-
 rit eū, qui iustis actioni-
 bus nō gaudeat: aut libe-
 ralem qui nō delectetur

c

m-

muneribus liberalitatis:
itemq; in cæteris. Quæ
si ita sint, erunt per se
iucundæ uirtutis actio-
nes: quinetiam & bonæ
& honestæ, atque adeo
maxime horum singulæ,
siquidem bene de ijs uir
bonus iudicat: at iudicat,
ut diximus. Est igitur
quiddam optimum, ho-
nestissimum, & iucun-
dissimum, beatitudo.
Nec uerò separata hæc
sunt, ut Deliacum epi-
gramma uult:

Est pulcherrima res iu-
stissima: amata tenere,
Iucundissima res: o-
ptima, si ualeas.

Insunt enim hæc o-
mnia optimis actioni-
bus, quas aut unam ea-
rum optimam felicitate-
tem esse dicimus.

Sed tamen bonis, ut

ἁμῶς καὶ τῶν ἐν τῷ ἀγαθῷ προσδεομένη, λαβῶ-

ταῖς ἐλσυνθερίοις πράξ-
ειν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων. εἰ δ' ἔτιω,
λαβ' αὐτὰς αὖ εἶναι αἰ-
κατ' ἀρετὴν πράξις ἡ-
δεῖται· ἀλλὰ μὲν καὶ ἀ-
γαθαί γε καὶ καλαί,
καὶ μάλιστ' ἐστὶν ἐναρ-
στον, εἰπὼρ καλῶς λείπει
περὶ αὐτῶν ὁ ἀσπιδαι-
ος. λείπει δ' ὡς εἰπομεν.
ἀριστον ἄρα καὶ κάλλισ-
τον καὶ ἡδιστον ἢ σὺ-
δαιμονία· καὶ ὁ διωρι-
σται ταῦτα κατὰ τὸ δη-
λιαπὸρ ἐπίγραμμα·

Κάλλιστον το διναιότα-
τον· ἡδιστον δ' ὑγιαίνειν.
Ἠδιστον ἢ ψέφυχ' ἔ-
στις ὅρα τὸ τυχεῖν.

Ἀπαντα γὰρ ὑπαρ-
χεῖ ταῦτα ταῖς ἀρίσταις
ἐνδργείαις. ταύτας ἢ, ἢ
μίαν ἐστὶν τὴν ἀρί-
στην εἶναι φάμεν τὴν σὺ-
δαιμονίαν· φαίνεται δ'
dixi-

πόρ εἶπομεν. ἀδυνά-
 του γὰρ, ἢ ὁ ῥᾶδιον, τὰ
 ἁλὰ πράττειν, ἀχρη-
 ῖστον ὄντα. πολλὰ μὲν
 γὰρ πράττεται, ἁβιά-
 πόρ δι' ὁργάνων, καὶ
 διὰ φίλων, καὶ πλῆθος,
 καὶ πολιτικῆς διωά-
 μεως. ἐνὶ ὧν ἡ τητώμε-
 νοι, ῥυπαίνουσι τὸ μα-
 κρόν, οἷον συγγενίας,
 συσπείρας, καὶ δούλους. ὁ δὲ
 νῦν γὰρ σὺ δαιμονιῶν ὁ
 τὸν ἰδέαν παναίχνης, ἢ
 δυσγενῆς, ἢ μονώτης καὶ
 ἀτενῆς. ἔτι δ' ἴσως
 ἡττορ, εἰ τῶ πάγκατοι
 παῖδες εἶεν, ἢ φίλοι,
 ἢ ἀγαθοὶ ὄντες τεθνα-
 σι. ἁβιά πόρ οὐκ εἶ-
 πομεν, εἰς ἡμε προσδῆ-
 δαι καὶ τῆς τοιαύτης
 ἐφημερίας. ὅθεν εἰς ταῦ
 τὸ τάττουσιν ἐνὶ τοῦ
 στυχίαν τῇ σὺ δαιμο-
 νία. ἐνὶ τοῦ δὲ τὸν
 ἀρετὴν.

Οθεν

diximus, externis indi-
 gere uidetur. Non enim
 potest, aut uix potest,
 res præclaras gerere is
 cui res non suppetant.
 Multa enim efficiuntur
 quasi instrumentis et a-
 micorū opera, & diui-
 tijs, & potentia civili.
 Sunt res quib. qui priua-
 ti sint uitā beatā turpāt,
 ut qui nobilitate, liberis,
 forma. Neq; enim planē
 beatus est omnino defor-
 mis, aut ignobilis, aut ui-
 tā solitariā degēs et sine
 liberis: ac multo etiam
 minus forsan, si cui sint
 liberi improbiſſimi, uel
 chari aut boni ē uita ex-
 ceſſerint. Ergo, ut dixi-
 mus, hanc prosperitatē
 uidetur beata uita requi-
 rere: ex quo fit, ut qui-
 dā felicitatē idē esse qd'
 secundā fortunā, nōnullē
 uirtutem statuam.

C 2

Ex

9 Ex quo existit quæ-
stio, num doctrina, cōsue-
tudinē, an alia aliqua ex
exercitatione pariatur: an
diuino aliquo numine
adsit, an fortuito. Ac si
qd' à dijs aliud donū ho-
minib. est, profectò cō-
sentaneū est felicitatem
etiā datā à dijs, eoq; ma-
ximē, quo rerū humana-
rum optima est. Sed hoc
alius erit disputationis.
Hoc uerò apparet, etiā si
nō missa sit munere deo-
rū mortaliū generi, sed
uirtute, doctrina quadā
aut exercitatione paria-
tur, in reb. maximē diui-
nis esse. Virtutis enim
merces & finis, optimū
quiddā esse uidetur, diui-
nū, & beatū: latē uerò
etiam pateat. Poterit e-
nim inesse disciplina qua-
dam, & diligentia in o-
mnibus ad uirtutē nō mu-
tila-

Οθεν καὶ ἀπορεῖται,
πότ' ὅρ' ἐστὶ μαθητὸν,
ἢ ἐθιστὸν, ἢ ἄλλως πως
ἀσκητὸν· ἢ κατὰ τινὰ
θείαν μοῖραν, ἢ καὶ διὰ
τύχην παρὰ γίνεσθαι. εἰ
μὲν οὖν καὶ ἄλλό τι θε-
ῶν ἐστὶ δώρημα ἀνθρώ-
ποις, σὺν λογῷ καὶ τὴν
συνδαιμονίαν θεόσδοτον
εἶναι, καὶ μάλιστα τῶν
ἀνθρώπων ὅσω βέλτε-
στον. ἀλλὰ τὸτο μὲν ἴ-
σως ἄλλης αὐτὴν εἰς συνέψε-
ως οἰκειότ' ὅρ' . φαί-
νεται δὲ καὶ εἰ μὴ θεό-
πεμπτός ἐστιν, ἀλλὰ δι-
αρετικὸν, καὶ τινὰ μάθη-
σιν, ἢ ἀσκησιν παρὰ γί-
νεται, τῶν θειοτάτων
εἶναι. τὸ γὰρ τῆς ἀρετῆς
ἄθλον καὶ τέλος, ἀρι-
στον φαίνεται καὶ θεῶν
τι καὶ μακράριον. εἴη δ'
αὐτὴ καὶ πολύνοινον. Δυ-
νάστον γὰρ ὑπαρῆσαι πᾶσι
τοῖς μὴ πεπηρωμέ-
νοισι

νοῖς πρὸς ἀρετὴν, διὰ
 τινος μαθήσεως καὶ ἐπι-
 μελείας· εἰ δ' ἐστὶν οὕτω
 βέλτιον, ἢ διὰ τύχην
 σὺ δαιμονεῖν, σὺ λογον
 εἶχειν οὕτως, εἰσὶν τὰ
 κατὰ φύσιν, ὡς οἴομαι τε
 ἰαλλίστα εἶχειν, οὕτω πᾶ-
 ρυκτον. ὁμοίως δὲ καὶ
 κατὰ τέχνην, καὶ πᾶ-
 σαν αἰτίαν, καὶ μάλι-
 στα κατὰ τὴν ἀρίστην.
 τὸ ἧ μέγιστον καὶ ἰαλ-
 λιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ,
 λίαν πλημμελὲς αὖ εἴη.
 συμφανὲς δ' ἐστὶ καὶ ἐν
 τοῦ λόγου τὸ ζητούμε-
 νον. εἴρηται γὰρ φυ-
 χῆς ἐνδόργεια κατ' ἀρε-
 τὴν ποιεῖ τις. τῶν δὲ
 λοιπῶν ἀγαθῶν, τὰ μὲν
 ὑπάρχειν ἀναγκασίον,
 τὰ δὲ σιωδρῶν καὶ χεῖ-
 ρισμα πᾶρρυκτον ὀργανι-
 κῶς. ὁμολογοῦμενα δὲ
 ταῦτ' αὖ εἴη καὶ τοῖς ἐν
 ἀρχῇ. τὸ γὰρ τῆς πολι-
 τικῆς

tilatis. Quod si sic me-
 lius est beatū esse, q̄ for-
 tuitō, certè ita esse ra-
 tionī consentaneum est:
 siquidem quæ à natura
 sunt, ita soleant se habe-
 re, ut optimè habere pos-
 sunt: itemq; omnia quæ
 ab arte, causisq; omni-
 bus efficiuntur, tum uel
 maximè quæ ab opti-
 ma. Magnum autem
 scelus sit, rem maximam
 & præstantissimam for-
 tūæ tribuere. Ex de-
 finitione autem perspi-
 ci potest quod quæri-
 mus. Dicimus enim eam
 esse cuiusdam modi a-
 ctionem uirtuti consen-
 taneam. Reliquorum
 autem bonorum partim
 insint necesse est, par-
 tim sint adiuvantia &
 utilia quasi instrumēta.
 Atq; hæc ijs cōsentiunt
 quæ initio diximus. Ci-

uile enim scientiæ finem
 esse summum bonum po-
 nebamus. Hæc autem
 plurimū adcurat, ut cu-
 iusdam modi ac bonos ci-
 ues efficiat, & ad res ho-
 nestas agendas idoneos.
 Iure igitur nec bouem,
 nec equum, nec aliud a-
 nimal ullum, beatum di-
 cimus. Nullum enim eo-
 rū esse huius particeps
 actionis potest. ob eāq;
 causam, nec puer beatus
 est: quippe cum nondum
 per ætatem ad eiusmo-
 di actiones sit aptus: si q
 autem dicantur, ob ex-
 pectationē dicuntur bea-
 ti. Opus est enim, ut di-
 ximus, perfecta uirtute,
 completaq; uita. Multa
 enim in uita mutationes
 uarij q; euentus existūt:
 fieriq; potest, ut qui o-
 ptimè fortunatus sit, in
 magnas incidat calamita-
 tates

τινὸς τέλος, ἀριστον ἐ-
 τίθεμεν· αὐτῇ δὲ πλεί-
 στω ἐπιμέλειαν ποιῆσαι
 τῶ ποίους τινὰς καὶ ἀγα-
 θοὺς τοὺς πολίτας ποι-
 ῆσαι, καὶ προηΐηδὲς τῶν
 καλῶν. εἰνότως οὖν ἔτε-
 βοῦν, οὔτε ἵππον, οὔτε
 ἄλλό τι τῶν ζώων ἔδιδόν
 σὺν δαίμονι λέγομεν. ἔ-
 διδόν γὰρ αὐτῶν οἷον τε
 λειωνῶν ἥσαι τοιαύτης ἐ-
 νόργειας. διὰ ταύτην ἡ
 τὴν αἰτίαν, ἥ δὲ πᾶσι σὺν
 δαίμονι ἐστίν. ἔγω γὰρ
 προηΐηδὲς τῶν τοιούτων
 διὰ τὴν ἡλικίαν. οἱ δὲ
 λεγόμενοι, διὰ τὴν ἐλ-
 πίδα μακρῆζοντα. λέ-
 γεται ὥσπερ εἶπομεν καὶ
 ἀρετῆς τελείας, καὶ βίης
 τελείας. πολλαὶ γὰρ με-
 ταβολαὶ γίνονται καὶ
 παντοῖαι τύχαι κατὰ
 τὸν βίον. καὶ ἐνδέχε-
 ται τὸν μάλιστα σύμ-
 νοῦντα, μεγάλαις συμ-
 φοραῖς

φοραῖς περὶ πεσείν ἐ-
πὶ γήρωι, καθάπορ ἐν
τοῖς ἡρώϊοις περὶ Πριά-
μου μυθούεται. τὸν δὲ
τοιαύταις χρησάμενον
τύχαις, καὶ τελευτή-
σαντα ἀθλίως, ὅδεῖς σὺ
δαιμονίσει.

Γότορρον οὖν ὅδ' ἄλ-
λор ὁδεύει ἀνθρώπων
σὺ δαιμονιζέον, ἕως αὖ-
τις. κατὰ Σόλωνα δὲ
χρῶν τέλος ὁραῖν. εἰ δὲ
δὴ καὶ θετέον ὅπως, ἄ-
ρά γε καὶ ἔστιν σὺ δαί-
μων τότε ἐπειδὴν ἀπο-
θανῇ. ἢ τὸτό γε πάντε-
ως ἄτοπον, ἄλλως τε
καὶ τοῖς λέγουσιν ἡμῖν
ἐν ὀργάνῳ τινι τὴν σὺ
δαιμονίαν; εἰ ἢ μὴ λέγο-
μεν τὸν τεθνεῶτα σὺ-
δαίμονα, μηδὲ Σόλων
τοῦτο βέλεται, ἀλλ'
ὅτι τῶν αὐτῶν αὖ τις
ἀσφαλῶς μακαρίσειεν
ἀνθρώπον, ὥς ἐκτὸς

tates in senectute, ut in
Heroicis de Priamo in
Heroicis ferunt fabu-
la. Qui autem eiuſ-
modi fortuna usus sit, ad
extremum autem mise-
rè finierit, nemo dicet
beatum.

Nemōne igitur alius 10
quoad uiuat, iudican-
dus est beatus? sed So-
lonis sententia, expe-
ctandum extremum? ac
si ita quoque statuen-
dum, an ergo tum cum
mortem obiit, est bea-
tus? an certè id omni-
no absurdum est: cum
præsertim felicitatem
quandam actionem sta-
tuamus? Quòd si bea-
tum negamus uita fun-
ctum, nec hoc sanè uult
Solon, sed tum aliquem
tutò beatū iudicari pos-
se, cum iam à malis sit
ἢ δὴ τῶν καίων ὄντων

miserijs' que liberatus,
de hoc quoque quisspiam
ambigere potest. Vi-
detur enim uita functo
mali quippiam & bo-
ni superesse, siquidem
& uiuenti, etsi non sen-
tienti, ut decus & de-
decus, liberorum & om-
nino posterorum secun-
dæ res & aduersæ. Ve-
rùm ista quoque dubita-
tionem afferunt. Fieri
enim potest, ut qui beatè
uixerit ad senectutem
usq; migraueritque con-
uenienter rationi, cum
multæ in posteris muta-
tiones consequantur: &
ut nonnulli quidem boni
sint, degant' que uitam
dignam: alij contrà.
Perspicuum uerò est,
eos multis modis à pa-
rentibus posse descisce-
re. Absurdum itaq; sit,
si is quoque commute-

tur

καὶ δυστυχιμάτων, ἔχον-
των καὶ τῶσο ἀμφισβύτη-
σιν τινὰ· ἀλλ' οὐ γὰρ εἶναι
τὴν τῶ τε θνήσκοντι καὶ κακῶν,
καὶ ἀγαθῶν, εἰσὶν καὶ
τῶ ζῶντι, μὴ αἰσθανομέ-
νω ἢ οἷον τιμαὶ, καὶ ἀτι-
μίαι, καὶ τέκνων καὶ ὅ-
πως ἀπογόνων σύπρα-
ξίαι τε καὶ δυστυχίαι.
ἀπορίαν δὲ καὶ ταῦτα
παρέχει. τῷ γὰρ μακρά-
ειὼς βεβαιώσεται μέγισ-
τῶς, καὶ τελευτήσαν-
τι κατὰ λόγον, ἐνδέχε-
ται πολλὰς μεταβολὰς
συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐν-
γόνους. καὶ τοὺς μὲν αὐ-
τῶν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ
τυχῆν βίου τῆς κατ' ἀ-
ξίαν· τοὺς δ', ἐξ ἐναν-
τίας· δήλον δ' ὅτι καὶ
τοῖς ἀποσήμεσι πρὸς
τοὺς γονεῖς παντοδα-
πῶς ἔχειν αὐτοὺς ἐνδέ-
χεται. ἄτοπον δὲ γί-
νοιστ' αὐτῶν, εἰ συµμεταβά-

λοι

λοι καὶ ὁ τε θνεὺς. καὶ γί-
 νοιτο, ὅ τε μὲν σὺ δαί-
 μων, πάλιν ἢ ἄθλιος. ἄ-
 τοπον δὲ καὶ τὸ μηδὲν
 μηδ' ἐπὶ τινα χρόνον
 σιωπνεῖσθαι ἴα τῶν ἐν
 γόνων τοῖς γονύσι.
 ἀλλ' ἐπανιτέον ἐπὶ τὸ
 πρότερον ἀπορηθὲν. τά-
 χα γὰρ αὖ θεωρηθείη
 καὶ τὸ νῦν ἐπισητῶμε-
 νον ἐξ ἐνείνυ. εἰ δὲ τῆς
 λος ὁρᾷ δαί, καὶ τότε
 μακρὴν ἐπαυτορ, ὅχ-
 ῶς ὄντα μακρῶν, ἀλλ'
 ὅτι πρότερον λῶν, πῶς
 ἐν ἄτοπον, εἰ ὅτε ἐστὶν
 σὺ δαίμων μὴ ἀληθὺς.
 σεται κατὰ αὐτῶ τὸ ὑ-
 παρῶν, διὰ τὸ μὴ βέ-
 λεσθαι τοὺς ζῶντας σὺ-
 δαίμονις, διὰ τῆς με-
 ταβολῆς καὶ διὰ τὸ μό-
 νιμόν τι τῶν σὺ δαίμο-
 νίαν ὑπειληφέναι, καὶ
 μηδὲ μὲν σὺ μετὰ βολον.
 Τὰς ἢ τύχας πολλὰν αἰ-
 ναν

tur qui oppetijt mortē,
 sitq; aliàs beatus, & i-
 terum miser: absurdum
 etiam res posterorum ni-
 hil, ne ad ullum quidem
 tempus, ad parentes per-
 tinere. Sed redeundum
 est ad id quod suprā
 quæsitum est. Ex illo e-
 nim forte hoc quod quæ-
 rebamus intelligetur. Si
 igitur finis expectandus
 est, atq; tum quisq; bea-
 tus existimandus, non q-
 iam beatus ipse sit, sed
 quòd antea fuerit, quid
 est quamobrem non
 sit absurdum, si cum is
 beatus est, de eo quod
 mēst non uere dicatur?
 quòd propter uarieta-
 tes fortunæ minime pla-
 ceat uiuos dicere beatos:
 quodq; stabile aliquid
 ac nequaquā mutabile,
 beata uitā putemus: for-
 tunas autem sæpe reci-

dere in eosdem. Perspicuum est enim, si euentia sequamur, eundem nos saepe beatum, iterumque miserum esse dicturos, beatum chamæleonem quendam, nec satis firmum censescentes. An nequaquam est rectum, fortunas consecrari? Non enim in ijs est bene uel male, sed has humana, ut diximus, uita desiderat. Beatæ autem uitæ domine sunt uirtutis actiones, contrariæque contrariæ. Hanc autem rationem id quoque confirmat quod modò quaesitum est. Nulla enim in re mortalium tanta inest constantia, ut in uirtutis actionibus. Multo enim firmiores et constantiores scientijs ipsæ esse uidentur, quarum

νακυνλεύσθαι περὶ τοὺς αὐτοὺς. διήλουν γὰρ ὡς εἰ συναπολεσθῶντων τῶν τύχαις τὸν αὐτὸν σύνδαιμονα, καὶ πάλιν ἄβλιον ὅς ἔμεν πολλάνις, χαμαιλέοντας τινὰ τὸν σύνδαιμονα ἀποφαίνοντες, καὶ σαφῶς ἰδρυμένον. ἢ τὸ μὲν τῶν τύχαις ἐπαπολεσθῆναι ἑδαιμῶς ὁρθόρ; ἔ γὰρ ἐν ταύταις τὸ σὺ ἢ λιανῶς, ἀλλὰ προσλείται τέττωρ ὁ ἀνθρώπινος βίος λιθάπορ εἶπονεν. λύραι δ' εἰσὶν αἱ λιὰτ' ἀρετὴν ἐνδύγειαι τῆς συνδαιμονίας· αἱ δ' ἐναντίαι, τῆς ἐναντίου. μαρτυρεῖ ἡ τῶ λόγῳ, καὶ τὸ νῦν διαπορηθέν.

περὶ ἑδαιμῶν γὰρ ἔτως ὑπαρξάντων ἀνθρωπίνων βεβαιότης, ὡς περὶ τὰς ἐνδύγειας τὰς λιὰτ' ἀρετὴν. μονιμώτεράι γὰρ

αὐτῶν

αὐτῶν, αἱ τιμιώταται
καὶ μονιμώταται, δια-
πὸ μάλισα καὶ συνε-
χέστατα καταβλῶν ἐν αὐ-
ταῖς τοὺς μακαρίους.

τοῦτο γὰρ εἰσιν αἰτίαι
τῷ μὴ γίνεσθαι περὶ
αὐτὰ λήθην. ὑπαρξέει δὲ
τὸ ζητῆσθαι τῷ ἐνα-
δαίμονι, καὶ εἶναι δια-
βίῃ τοιοῦτος. αἰεὶ γὰρ, ἢ
μάλισα πάντων, πρῶ-
ξ καὶ θεωρήσει τὰ κατ'
ἐρετὴν, καὶ τὰς τύχας
οἴσει μάλισα καὶ πάν-
τη πάντως ἐμμελῶς ὁ-
ρᾷ, ὡς ἀγαθὸς ἀληθῶς
καὶ τετράγωνος ἄνθρω-
ψόγου. πολλῶν δὲ γε-
νομένων κατὰ τύχην,
καὶ διαφορόντων με-
γέθει καὶ μικρότητι,
τὰ μὲν μικρὰ τῶν ἐν-
τυχημάτων, ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν ἀντιει-
μένων, δηλοῦν ὡς οὐ
ποιεῖρόπλιν τῆς ζωῆς.

τὰ δὲ

ut quæq; præstantissima
est, ita stabilis maxime:
quod in ijs maxime et
assiduissime uitam tran-
sigrant beati. quod cau-
sam referre uidetur, cur
ea nulla obliuione obruā-
tur. Inerit ergo in beato
id quod quærimus, ta-
lisq; per omne tempus
ætatis futurus est. Sem-
per enim uel maxime
omnium ea et geret, et
cogitabit, quæ uirtuti cō-
gruunt: et fortunas maxi-
me decore et undiquaq;
apte feret: quippe qui
uere bonus sit, quadra-
tus, ac reprehensione ca-
rens. Cumq; multos ca-
sus fortuna inuehat, ijq;
magnitudine atq; exigui-
tate differant, perspicuū
est res secundas, itidēq;
aduersas, quæ exiguæ in-
terueniunt, nullum ad
uitam momentū habere:

quæ

que autem & magna,
 & multe prospere e-
 ueniunt, uitam efficient
 beatiorē. Nam & ad
 ornamentum ualent, &
 usus earum honestus at-
 que serius est: que au-
 tem e contrario accidūt,
 eā uitam beatam labe-
 factant. nam & dolores
 afferunt, & multas a-
 ctiones impediunt. Ve-
 rum enim uerò etiam in
 eis honestum splende-
 scit, cum sedatè quis,
 multas, atque magnas
 perfert calamitates, non
 ut ipse dolore careat,
 sed quòd generoso ma-
 gno que sit animo præ-
 ditus. Quòd si sunt,
 ut diximus, uitæ domi-
 næ actiones, nemo bea-
 tus esse miser potest.
 Neque enim unquam o-
 diosa mala que faciet.
 Vere bonum enim &

ἴσ-

τὰ ἡ μεγάλα καὶ πολ-
 λὰ, γιγνόμενα μὲν σὺν,
 μακροτέρω χρόνῳ τὸν βί-
 ον ποιεῖσι. καὶ γὰρ αὐ-
 τὰ συνεπινοσμεῖν πέ-
 φυνε, καὶ ἡ χρεῖσι αὐ-
 τῶν καλὴ καὶ σωδαία
 γίγνεται· ἀνὰ πάλιν δὲ
 συμβαίνοντα, θλίβει καὶ
 λυμáινεται τὸ μακρό-
 χρον. λύπας τε γὰρ ἐπι-
 φέρει, καὶ ἐμποδίζει πολ-
 λαῖς ἐν ὁργέαις. ὁμοίως ἡ
 καὶ ἐν τῆτοις διαλάμπει
 τὸ καλόν, ἐπειδὴν φέ-
 ρει τις σὺν ὁλῶς πολλὰς
 καὶ μεγάλας ἀτυχίας,
 μὴ δὲ ἀναλγησίαν, ἀλ-
 λὰ γεννάδας ὦρ καὶ
 μεγαλόψυχος. εἰ δ' εἰσὶν
 αἱ ἐν ὁργαῖς λύραι τῆς
 ζωῆς καθάπερ εἶπομεν,
 ἡ δὲ αὖ γένοιτο τῶν
 μακροτέρων ἄθλιος. ἡ δὲ
 ποτε γὰρ πράξει τὰ με-
 σητὰ καὶ φαῦλα. τὸν γὰρ
 ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ
 ἐμφρῶ-

ἐμφρονά πάσας οἰόμε-
θα τὰς τύχας σύγχημό-
νως φέρειν, καὶ ἐν τῶν
ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ
καλλίστα πράττειν· καὶ θά-
πορ καὶ στρατηγὸν ἀγα-
θόν, τῷ παρόντι στρατο-
πέδῳ χρῆσθαι πολεμι-
κῶταί τε. καὶ σπουδῆς ὁμοῦ
ἐν τῶν διοκύντων σπου-
δῶν καλλίστου ὑπόδη-
μα ποιῆν· τὸν αὐτὸν ἢ
τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους
τεχνίτας ἀπαντας. εἰ
δὲ ἔτιως, ἀθλιος μὲν ἔδει
ποτε γένοιτ' αὖν ὁ σύ-
δαιμων· ἔμην μὴ κινᾶν
ὅς γε, αὖν περιμεινῶν τύ-
χαις περιπέσῃ. ἔδει δὲ δι-
ποινίλος γε καὶ σύμμε-
τάβολος. ἔτε γὰρ ἐν τῇς
συνδαιμονίας λυπηθῆσε
ταχὺ ῥαδίως, ἔθ' ὑπὸ τῶν
τυχόντων ἀτυχημά-
των, ἀλλ' ὑπὸ μεγάλων
καὶ πολλῶν· ἐν τε τῶν
τοιούτων ἢ αὖν γένοιτο πάλιν συνδαιμων ἐν ὀλίγῳ

sapientem putamus om-
nes casus fortunæ hone-
ste ferre: ex ijs etiā quæ
suppetant semper pul-
cherrima quæq; facere:
ut & bonum imperato-
rem exercitu eo qui a-
dest semper bellicosissi-
mè uti: & sutorem è da-
tis pellibus, calceum pul-
cherrimum conficere: eo-
démque modo & cæte-
ros omnes artifices.

Quod si ita est, qui bea-
tus sit, miser esse nunquā
potest: non tamen bea-
tus sit quidem, si in Pri-
mi calamitates incidat.

Nec uariius quidem cer-
te est & mutabilis. Ne-
que enim de felicitate fa-
cilè quis detrudetur: nec
à leuibus infortunijs,
sed à grauib; & ma-
gnis. Ex eiusmodiq; ite-
rū beatus fiat nō exiguo

tempore : sed siquidem longo quodam ac perfecto temporis spacio, res magnas ac præclaras interim sit consecutus .

Quid igitur prohibet beatum statuere uirtutis perfectæ fungentem munere, & bonis externis satis instructum, non quouis tempore, sed uita absoluta? An addendum, ita uitam acturum, & mortem conuenienter rationi obiturum? quoniam nobis incertum est futurum: & tamen beatitudinem finem esse, ac quiddam omni ex parte perfectum ponimus .

Quæ si ita sint, beatos ex uiuis dicemus quibus adsunt adfuturaq; sunt quæ diximus : ac beatos certe homines. Atq; hæc quidem hæcenus definita sint.

Casus

χρόνῳ· ἀλλ' εἴπορ, οὐ πολλῶ τινὶ καὶ τελείῳ, μεγάλῳ καὶ καλῶρ οὐ αὐτῷ γενόμενος ἐπήβολος. τί οὖν καλῶν λέγειν συδαιμόνα τὸν κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνοργουῦντα, καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἰκανῶς λεχορηγημένον, μὴ τὸν τυχόντα χρόνον, ἀλλὰ τέλειον βίον· ἢ προαδεδέον, καὶ βιωσόμενον οὕτω, καὶ τελουτήσονται κατὰ λόγον; ἐπειδὴ τὸ μέλλον ἀφανὲς ἡμῖν· τὴν εὐδαιμονίαν δὲ τέλος καὶ τέλειον τίθεμεν πάντῃ πάντως· εἰ δ' οὕτω, μακαρίους ὀρούμεν, τῶν ζώντων οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ λεχθέντα, μακαρίοις ἢ ἀνθρώποις. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐστὶν ἡ τοσοῦτον διω-

εἶδω.

Τὰς

Τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας καὶ τῶν φίλων ἀπάντων, τὸ μὲν μηδιστοιῦν συμβάλλει ὄσαι, λίαν ἀφιλονοεῖται, καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον. πολλῶν δὲ καὶ παντοίας ἐχόντων διαφορὰς τῶν συμβαινόντων, καὶ τῶν μὲν μᾶλλον συνιένων, τῶν δ' ἥττω, καθ' ἑκάστου μὲν διαίρειν, μακρὸν καὶ ἀπρόβαντον φαίνεται καθ' ὅλον δὲ λεχθὲν καὶ τύπῳ, τάχ' αὖ ἰκανῶς ἔχοι. εἰ δὲ καθ' ἀπὸρ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀτυχημάτων, τὰ μὲν ἔχει τι βεῖβος καὶ ῥοπλὴν πρὸς τὸν βίον, τὰ δ' ἐλαφροτόμοις ἔοικεν οὕτω καὶ τὰ περὶ τοὺς φίλους ὁμοίως ἀπαντας. διαφορεῖται τῶν παθῶν ἑκάστου περὶ ζῶντας ἢ τελευτήσαντας

Casus autem posterorum ac amicorum omnium, nihil omnino conferre, id ab amicitia ualde alienum, sententijs' que omnium repugnans uidetur. Atque cum multi sint euentus uarie' que differant, & alij magis, alij minus pertineant, singulatim quidem distinguere, longum & infinitum uidetur. Res uerò in uniuersum dicta, & quasi adumbrata, forsansatisfecerit. Si ergo quemadmodum & rerum aduersarum cuique, aliæ pondus aliquod & momentum habent ad uitam, aliæ leues uidentur: itidem & ea quæ omnibus amicis accidunt: interestq; uiui an mortui

συμβοιά

singula patiantur, multo magis quàm iniquæ & nefandæ res in tragœdijs antè tractentur, an gerantur : profecto hac quoque ratione discrimē est colligendum: uel potius fortè querendum est de mortuis, utrum alicuius boni aut cōtrarij participes sint. Perspicuum enim est ex his, etiam si quid ad eos pertineat, siue boni, siue contrà, exile id & exiguum, aut omnino, aut illis esse : sin minus, certe non tantum & tale esse, ut uel beatos eos qui non erant efficiat: uel ijs qui beati erant, beatitudinem eripiat. Ergo apparet, res secundas amicorum, itēque aduersas, ad eos aliquid pertinere q̄ occiderint: sed

συμβαίνειν πολὺν μᾶλλον, ἢ τὰ παρὰ νόμα καὶ δεινὰ προὔπαρχειν ἐν ταῖς τραγωδίαις ἢ πράττεσθαι. συλλογιστέον δὲ καὶ ταύτῃ τιὸν διαφορὰν. μᾶλλον δ' ἴσως τὸ διαπορεύεσθαι περὶ τοὺς νεκροὺς, εἴ τινος ἀγαθοῦ λοινωνῶσι, ἢ τῶν ἀντιπειμόνων. εἴ οἱνε γὰρ ἐν τῷ τῶν εἰ καὶ διὲν ννείται πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐκ, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε τὸναντίον, ἀφαιρόμεν καὶ μικρόν, ἢ ἀπλῶς, ἢ ἐπείνοις εἶναι· εἴ μὴ, τοσούτον γε καὶ τοιούτον, ὥς τε μὴ ποιεῖν συνδαιμόνας τοὺς μὴ ὄντας· μὴ ἢ τοὺς ὄντας μακρείους ἀφαιρέσθαι τὸ μακρείον. συμβάλλεσθαι μὲν οὐκ τι φαίνονται τοῖς νεκροῖς καὶ σὺν πράξιαι τῶν φίλων· ὁμοίως ἢ καὶ αἱ δυσπραξίαι.

τοιαῦτα ἢ καὶ τηλικαῦ-
τα, ὥστε μήτε τὸς σὺ-
δαιμόνας μὴ σὺδαιμό-
νας ποιεῖν, μὴ ἄλλο τῶν
τοῦτων μηδὲν.

Διωρισμόνων ἢ τῶν
τωρ, ἐπιστηφόμεθα πε-
ρὶ τῆς σὺδαιμονίας, πῶ-
τόρα τῶν ἐπαινετῶν
ἐστὶν, ἢ μᾶλλον τῶν τι-
μίων. Διήλουν γὰρ ὅτι
τῶν γε διευρέων ἐν
ἐστὶ. φαίνεται δὲ πᾶν
τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποίῳ
τι εἶναι, καὶ πρὸς τί πως
ἔχειν, ἐπαινεῖσθαι. τὸν
γὰρ δίκαιον, καὶ τὸν ἀν-
δρεῖον, καὶ ὅλως τὸν ἀ-
γαθόν, καὶ τὸν εὐφελὲς
ἐπαινεῖμεν διὰ τὰ ὄρ-
γα καὶ τὰς πράξεις. καὶ
τὸν ἰσχυρὸν, καὶ τὸν ἀγα-
μῖνον, καὶ τῶν ἄλλων
ἐναρτον, τῷ ποίῳ τινα
πεφυσέναι, καὶ ἔχειν
πως πρὸς ἀγαθόν τι καὶ
ἀποδιδόναι. Διήλουν ἢ τῶ το
καὶ

sed tales & tantæ, ut
neque ex beatis miseros
faciant, neque aliud
quicquam generis eius-
dem.

His expositis, felici- 12
tas in laudabilib. sit, an
potius in honorabilibus
rebus, uideamus. Est e-
nim perspicuum, eam in-
ter facultates non nume-
rari. Igitur apparet quic-
quid laudabile sit, ob id
laudari, quod sit cuius-
dam modi, & ad quip-
piam quodam modo as-
fectum. Nam & iustum,
& fortem, & uno nomi-
ne uirum bonum, & uir-
tutem propter opera a-
ctionesque laudamus.
Et robustum, & qui cur-
su ualet, & aliorum quen-
que laudamus, quod cui-
usdam modi natura sint
apti; ad rem aliquam,
bonā & honestā. Quod
d ex

ex deorum laudibus perspicui potest. ridiculas enim eas fore constat, si ad nos referantur. Hoc fit propterea, quod laudes, ut diximus, referendo tribuntur. Quod si laus in eo genere est, perspicuum est, rerum optimarum minime laudem esse, sed maius aliquid et praestantius: ut etiam perspicitur. nam et deos beatos felicesque ducimus: ducimus et beatos: et uiris eos qui ad Deum proxime accedunt, itidem et de rebus bonis. Beatitudinem enim nemo laudat ut rem iustam, sed ut aliquid diuinius atque melius beatam censet. Recte etiam Eudoxus defendisse uidetur, primas partes tribuendas esse uoluptati. Nam cum in bonis esset ipsa, neque laudaretur, declarari putabat, eam rebus praestare

καὶ ἐν τῶν περὶ τῆς θεᾶς ἐπαινῶν. γελοῖοι γὰρ φαίνονται πρὸς ἡμᾶς ἀναφερόμενοι. τὸ τοῦ συμβαίνει διὰ τὸ γίνεσθαι τῆς ἐπαινεῖς διὰ ἀναφορᾶς ὡς πόρῃ ἐπομν. εἰ δ' ἐστὶν ὁ ἐπαινος τῶν τοιούτων, ἀλλοῦ ὅτι τῶν ἀρίστων ἐκ ἐστὶν ἐπαινος. ἀλλὰ μείζον τι καὶ βέλτιον, καθάπερ καὶ φαίνεται. τῆς τοῦ γὰρ θεᾶς μακαρίζομεν, καὶ συνδαιμονίζομεν. καὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς θείας τῆς μακαρίζομεν. ὁμοίως ἢ καὶ τῶν ἀγαθῶν. ὅτι δαίς γὰρ τὴν συνδαιμονίαν ἐπαινῶν, καθάπερ τὸ δυνάμιον. ἀλλ' ὡς θεοτέρας ὅν τι καὶ βέλτιον, μακαρίζω. διονα ἢ καὶ Εὐδοξος καλῶς συνηγορήσαι περὶ τῶν ἀριστείων τῇ ἡδονῇ. τὸ γὰρ μὴ ἐπαινῶν τῶν ἀγαθῶν ὅσαν, μὴ νέμειν ὥστε ὅτι λεγέτω

τόν ἐστι τῶν ἐπαινετῶν.
 τοῦτο γάρ ἐστιν αὖ τὸν θεόν
 καὶ τὰγαθόν. πρὸς ταῦτα
 γὰρ καὶ τὰλλα ἀνα-
 φέρεται. ὁ μὲν γὰρ ἐ-
 παινος, τῆς ἀρετῆς· πρὸς
 ἡμῖν γὰρ τῶν ἀγαθῶν
 ἀπὸ ταύτης· τὰ δὲ
 ἐγκώμια, τῶν ὀργῶν.
 ὁμοίως καὶ τῶν σωματι-
 κῶν καὶ τῶν ψυχικῶν.
 ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως
 οἰκειότατον ἐξακριβοῦν
 τοῖς περὶ τὰ ἐγκώμια
 πεποννημένοις. ἡμῖν δὲ
 δὴλον ἐκ τῶν εἰρημέ-
 νων, ὅτι ἐστὶν ἡ συνδαιμο-
 νία τῶν τιμῶν καὶ τε-
 λείων. εἴποιτο δ' οὕτως
 εἶπερ, καὶ διὰ τὸ εἶναι
 ἀρχὴν. ταύτης γὰρ
 χάριν, τὰ λοιπὰ πάν-
 τες πάντα πράττομεν.
 τὴν ἀρχὴν δὲ καὶ τὸ
 αἰτιον τῶν ἀγαθῶν, τί-
 μιον τι καὶ θεον τί-
 θεμεν.

Επεὶ

stare laudabilibus: in eo
 autem genere Deum ac
 bonum esse, quoniam ad
 ea et cetera referren-
 tur. Laus enim virtu-
 tis est. Nam per eam a-
 pti sumus ad res hone-
 stas gerendas: Encomia
 autem sunt operum, et
 corporis pariter, et ani-
 mi. Sed hæc quidem ac-
 curatius inuestigare eo-
 rum sit potius, qui in en-
 comijs elaborarunt: no-
 bis autem ex ijs quæ di-
 cta sunt perspicuum est,
 in bonis honorabilibus
 perfectisq; beatitudinem
 esse. Quod ita esse, hinc
 etiam apparet, quod sit
 principium. eius enim
 causa reliqua omnes om-
 nia facimus. principium
 autem, et quod causa est
 bonorū honorabile quid-
 dam et diuinum sta-
 tuimus.

d 2

Sed

13 Sed quoniam beatitudo est actio quædā animi, uirtuti absolutæ cōgruens, uirtus ipsa considerāda est. Sic enim foran beatitudinē melius contemplabimur. Atque uidetur qui uerē civilis est, huic maximam dedisse operam, quoniam uult ciues bonos efficere, obediētesque legibus. Exemplo nobis sunt Cretensium & Lacedæmoniorum legislatores, & si qui alij eiusmodi extiterunt. Quod si hæc civilis scientia spectat, perspicuum est, cum instituto iam inde ab initio hanc consentire quæstionem. Videndum est scilicet, quæ sit hominis uirtus. Etenim de bono hominis, deq; humana felicitate quærebatamus.

Επεὶ δ' ἐστὶν ἡ σύνδαιμονία ψυχῆς ἐν ὁργαίᾳ τις κατ' ἀρετὴν τελείαν, περὶ ἀρετῆς ἐπιστηπλέον. τάχα γὰρ δὴ τὼς αὖ βέλτιον καὶ περὶ τῆς συνδαιμονίας θεωρήσαιμεν. Διὸ καὶ ἡ κατὰ ἀλήθειαν πολιτικὸς, περὶ ταύτην μάλα παρὰ πονῆσαι. βλέπει γὰρ τὰς πολίτας ἀγαθὸς ποιεῖν, καὶ τῶν νόμων ὑπηκόους. παρὰ δὲ γὰρ ἡ τῶν ἐχομένων, τὰς λιγυτῶν καὶ λαμβανέων νομοθέτας, καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοιῶτοι γινώσκονται. εἰ δὲ τῆς πολιτικῆς ἐστὶν ἡ σκέψις αὐτῇ, δήλον ὅτι γινώσκουσιν ἡ ψήθησις κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν. περὶ ἀρετῆς δὲ ἐπιστηπλέον, ἀνθρώπινος δηλονότι. καὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἀνθρώπινον ἐστὶν, καὶ τὴν συνδαιμονίαν ἀνθρώπινον.

Sed

ἀρετὴν ἣ λέγομεν ἀν-
 θρωπίνην, ἢ τὴν τῷ σώ-
 ματι, ἀλλὰ τὴν τῆς ψυ-
 χῆς· καὶ τὴν σὺν δαίμο-
 νίαν ἣ, ψυχῆς ἐν ὁρῷ γαι-
 αν λέγομεν. εἰ δὲ ταῦθ'
 ἔτις ἐχῇ, δῆλον ὅτι δὲ
 τὸν πολιτικὸν εἰδέναι
 πως τὰ περὶ ψυχῆς. ὥς
 πόρ καὶ τὸν ὀφθαλμὸς
 ὁραπύσσοντα, καὶ πᾶν
 σῶμα· καὶ μᾶλλον ὅσω
 τιμιωτέρῳ καὶ βελτί-
 ωρ ἡ πολιτικὴ τῆς ἰα-
 τρικῆς· καὶ τῶν ἰατρῶν
 δ' οἱ χαρίεντες, πολλὰ
 πραγματεύονται περὶ
 τῆς τῷ σώματι γνῶσις.
 θεωρητέον δὲ καὶ τῷ
 πολιτικῷ περὶ ψυχῆς.
 θεωρητέον ἣ τὰς τῶν χά-
 ρειν, καὶ ἐφ' ὅσον ἰκανῶς
 ἔχει πρὸς τὰ ζητούμενα.
 τὸ γὰρ ἐπὶ πλείον ἐξα-
 κριβοῦν, ὁρῶν δὲ σφόδρον
 ἴσως ἐστὶ τῶν προειμέ-
 νων. λέγεται ἣ περὶ αὐ-
 τῆς

Sed uirtutem dicimus ho-
 minis non corporis pro-
 priam, sed animi: at uerò
 beatitudinē animi actio-
 nem nominamus. Quæ
 si ita habeant, perspicuū
 est oportere ciuilem co-
 gnita quodā modo habe-
 re quæ animum attin-
 gunt: quemadmodū &
 qui oculos & totum cor-
 pus curaturus est: ac mul-
 to etiam magis, quo ho-
 noratior ciuilis scientia
 et melior, quā medicina
 est. Atqui politiores me-
 dici multū operæ in co-
 gnitiōe corporis ponūt.
 Spectandus igitur ciuili
 animus est. Spectandus
 est autem horum causa,
 & quoad satis sit ad ea
 quæ quærimus. Nam ac-
 curatior eius explicatio
 maioris forsitan negocij
 sit, quā res quas nobis
 proponimus. De qua

d ;

& in

Et in Exotericis libris abundè nonnulla diximus, quib. est utendum: ueluti unam eius partem expertem esse rationis, participem alteram. Vtrum autem separatae hæ sint, ut partes corporis, et quicquid partibus diuiduum est, an ratione duæ res sint inseparabiles, quæ admodum in orbe pars quæ conuexa dicitur, et concava: ad id quod agimus, nihil interest.

Partis aut rationis expertis, alia uis cõmunis est, ac planetarũ: eam dico, quæ causa est cur alimur et augeamur. Talem enim uim animi, in ijs omnib. quæ aluntur, et in foetib. quis ponat, eademq; in perfectis. aptius enim est, quàm aliam quamuis. Huius itaque

com=

τῆς καὶ ἐν τοῖς ἐξωτε-
ρικοῖς λόγοις ἀρνούσας
εἶναι· καὶ χρησέου αὐ-
τοῖς. οἶον τὸ μὲν ἄλο-
γον αὐτῆς εἶναι, τὸ δὲ
λόγον ἔχειν. ταῦτα ἢ πρὸ
τόρον διώρισται, καθά-
περ τὰ τῆ σώματος μό-
ρια, καὶ πάν τὸ μερι-
στὸν, ἢ τῷ λόγῳ δύο εἶναι
ἀχώριστα πεφυκότα, κα-
θὰ περ ἐν τῇ περιφερείᾳ
τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοί-
λον, ὅθεν διαφόρῃ πρὸς
τὸ παρόν. τῆ ἀλόγου
δὲ, τὸ μὲν εἶναι κοινῷ
καὶ φυτικῷ· λέγω δὲ τὸ
αἰτιον τοῦ τρέφεσθαι,
καὶ τῆ αὔξεσθαι. τὸν τοι
αὐτὸν γὰρ δυνάμει τῆς
ψυχῆς ἐν ἅπασιν τοῖς τρε-
φομένοις θεῇ τις αὖ, καὶ
ἐν τοῖς ἐμβρύοις. τὸν
αὐτὸν δὲ ταύτην καὶ
ἐν τοῖς τελείοις. σύν-
λόγον γὰρ ἢ ἄλλου
τινά. ταύτης μὲν οὖν

κοινῷ

λωινὴ τις ἀρετὴ, καὶ ἐν
 ἀνθρώπινῃ φαίνεται.
 Δουεῖ γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις
 ἐνδρυεῖν μάλιστα τὸ μὲν
 εἰρηστικό, καὶ ἡ δυνάμις
 αὐτῇ· ὁ δ' ἀγαθὸς καὶ κα-
 νὸς, ἥμισυ διὰ δηλοῖ καὶ
 ὁ ὕπνου. ὅθεν φασὶν ἐ-
 λὲν διαφθεῖν τὸ ἥμισυ
 τῆ βίης τοὺς σὺδαιμόνας
 τῶν ἀθλίων· συμβαίνει
 δὲ τῷτ' εἰνότως. ἀργία
 γὰρ ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυ-
 χῆς, ἥ λέγεται ἀσθενεία
 καὶ φαύλη. πλὴν εἴπη
 κατὰ μικρὸν διήκον-
 ται τινες τῶν λινήσεων
 ὡν, καὶ ταύτῃ βελτίω
 γίνεται τὰ φαντάσμα-
 τα τῶν ἐπιεικῶν, ἢ τῶν
 τυχόντων. ἀλλὰ περὶ
 μὲν τούτων, ἄλλοι. καὶ τὸ
 θρεπτικὸν ἐατέρον, ἐπει-
 δὴ τῆς ἀνθρώπινῆς ἀ-
 ρετῆς ἀμείβορ πέρφυ-
 ρον. εἰνε δὲ καὶ ἄλ-
 λη τις φύσις τῆς ψυχῆς

ἄλλοι

communis quædam uir-
 tus esse uidetur, non ho-
 minis propria. Nam
 in somnis hæc pars, et
 hæc uis, suo munere fun-
 gi uidetur. Atqui bo-
 nus ab improbo in som-
 no minimè internosci-
 tur. Hinc negant in-
 ter beatos ac miseros
 per dimidiatum uitæ
 tempus quicquā inter-
 esse. Idque iure ac me-
 rito accidit, propterea
 quòd somnus animi est
 requies, qua ratione bo-
 na dicitur uel mala: nisi
 si quomodo motiões quæ-
 dam sensim oriamur, e-
 oq; meliora uisa sim pro-
 borum, quàm quorumli-
 bet. sed hæc quidē hæc te-
 nus satis sint. Alendi etiā
 uis omittenda est, quādo
 quidem uirtutis hominis
 expers est. Alia igitur
 est etiam animi natura

d 4 ratio-

rationis expers, quæ tamen rationis quodam modo est particeps.

Nam & continentis impotentisque rationem, et animi partem quæ rationem habet, laudamus.

Rectè enim & ad optima inuitat. Constat autem in eis & aliquid aliud innatum præter rationem, quod repugnat obsistitq; rationi. Nam planè ut in corpore, si partes dissolutas & dissipatas dextrorsum moueri uelimus, contrà ad læuam temerè feruntur: sic & in animo. trahuntur enim in contraria impotentium appetitiones. Sed in corporibus id quod distrahitur uidemus, in animo nō uidemus. ac fortassis nihilominus existimare debemus inesse quiddā in animo præter

ἄλογος εἶναι, μετέχον-
σά μὲν τοι πῇ λόγῳ. τῇ
γὰρ ἐγνωσῆς καὶ ἀνῆρα
τῆς τοῦ λόγου, καὶ τῆς
ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον ἐ-
παινῶμεν. ὁρῶν γὰρ
καὶ ἐπὶ τὰ βέλτιστα πα-
ραναλῆ. φαίνεται ἡ ἐν
αὐτοῖς καὶ ἄλλό τι πα-
ρὰ τὸν λόγον πεφυκός,
ὃ μάχεται τε καὶ ἀντι-
τένει τῷ λόγῳ. ἀτεχνῶς
γὰρ καθάπερ τὰ παρὰ
λελυμένα τῆς σώματος
μέμια εἰς τὰ δεξιὰ προ-
αιρουμένων κινῆσαι, τῆς
ναντίου εἰς τὰ ἀριστερά
παρὰφύρεται, καὶ ἐπὶ
τῆς ψυχῆς ὅπως. ἐπὶ τὰ ἐ-
ναντία γὰρ αἱ ὁρμαὶ τῶν
ἀνθρώπων· ἀλλ' ἐν τοῖς
σώμασι μὲν ὁρῶμεν τὸ
παρὰφύρόμενον, ἐπὶ ἡ
τῆς ψυχῆς ἔχ' ὁρῶμεν.
ὅπως δὲ ἐκ τῶν ἡττοῦ καὶ
ἐν τῇ ψυχῇ νομιστέον
εἶναί τι παρὰ τὸν
λόγον.

λόγον, ἐναντίας μὲν οὖν τῷ
 τῷ καὶ ἀντιβαῖνον. ὥς
 δὲ ἐτόρρον, οὐδὲν δια-
 φόρει λόγου δὲ καὶ τοῦ
 το φαίνεται μετέχειν,
 ὥς πορ εἶπομεν· πειθερ-
 χεῖ γοῦν τῷ λόγῳ τὸ τῷ
 ἐγνηρατοῦς. ἐτι δὲ ἴσως
 συνηκώτορρον ἐσι τὸ τῷ
 σώφρονος καὶ ἀνδρείς.
 πάντα γὰρ ὁμοφωνεῖ
 τῷ λόγῳ. φαίνεται δὲ
 καὶ τὸ ἄλογον διττόν.
 τὸ μὲν γὰρ φυτικὸν δὲ
 λαμῶς λοινωνεῖ λόγῳ·
 τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν καὶ
 ὁλος ὀρεντικὸν, μετέ-
 χει ὥς, ἢ κατῆκορ ἐ-
 σιν αὐτῷ καὶ πειθερχι-
 νόρ. οὕτω δὲ καὶ τῷ πα-
 τρὸς καὶ τῶν φίλων φα-
 μὲν ἔχειν λόγον, καὶ ἔχ-
 ὥς πορ τῶν μαθηματι-
 κῶν. ὅτι δὲ πείθεται
 ὥς ὑπὸ λόγου τὸ ἄλο-
 γον, μινύει καὶ ἢ νυθῆ-

rationem, quod ei resi-
 stat & repugnet. Quo-
 modo autem ab ea di-
 uersum sit, nihil inte-
 rest. Hoc autem, ut
 diximus, rationis uide-
 tur esse etiam particeps.
 Paret enim rationi pars
 hæc coninensis, ac mul-
 to etiam magis in tem-
 perato & forti, in qui-
 bus omnia rationi con-
 gruunt. Apparet er-
 go, uim expertem ra-
 tionis esse duplicem.
 Vis enim crescendi, nul-
 la ex parte rationis est
 particeps: concupiscendi
 aut & omnino appetē-
 di, quodammodo est par-
 ticeps, quatenus ei obe-
 dit atq; paret. Atq; ita
 sane & aliquē dicimus
 habere rationē patris et
 amicorū: nō aut ut rerū
 mathematicarū. Nā uim

expertē rationis parere quodāmodo rationi et ad-

monitio, & omnis obiurgatio atq; adhortatio indicant. Quod si confitendum est, hanc quoque uim compotem esserationis, duplex uis erit rationis particeps, alia propriè & in seipsa: alia ueluti quis obedit patri. Hoc autem discrimine etiam uirtus diuiditur. alias enim uirtutes intelligentiæ esse dicimus, alias morales. In intelligentia sunt, sapientia, sagacitas, prudentia: morales, liberalitas & temperantia. De moribus enim loquentes, non sapientem, uel sagacem dicimus: sed clementem uel modestum. sapientem etiam laudamus ob animi habitum: & habitus laudabiles uirtutes appellamus.

ARI-

τησις, καὶ πᾶσα ἐπιτήμησις τε καὶ παρὰ ἡλυσίς. εἰ δὲ καὶ τὸ τοιοῦτον λόγον ἔχει, διττὸν ἔσται καὶ τὸ λόγον ἔχον, τὸ μὲν λεγέως καὶ ἐν ἑαυτῷ, τὸ δὲ ὡς πρὸς τοῦ πατρὸς ἀκυστικόν τι. διορίζεται δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ τὴν κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην. λέγομεν γὰρ αὐτῶν τὰς μὲν διανοητικὰς, τὰς δὲ ἠθικὰς. σοφίαν μὲν καὶ συνέσιμιν καὶ φρόνησιν, διανοητικὰς· ἐλσυνθεριότητα δὲ καὶ σωφροσύνην, ἠθικὰς. λέγοντες γὰρ περὶ τῆς ἠθικῆς, ὅτι λέγομεν ὅτι σοφός, ἢ συνετός· ἀλλ' ὅτι πρᾶος, ἢ σώφρων· ἐπαινεῖμεν δὲ καὶ τὸν σοφὸν κατὰ τὴν ἔξιν· τῶν ἐξέων δὲ τὰς ἐπαινετάς, ἀρετάς λέγομεν.

A P I